

Hatbudskap och våldsbejakande **extremism** i digitala miljöer

FOI-R--4392--SE

JANUARI 2017

Hatbudskap och våldsbejakande extremism i digitala miljöer

Bild/Cover: Shutterstock/fotographic1980

FOI-R--4392--SE

Titel	Hatbudskap och våldsbejakande extremism i digitala miljöer
Title	Hate messages and violent extremism in digital environments
Rapportnr/Report no	FOI-R--4392--SE
Månad/Month	Januari
Utgivningsår/Year	2017
Antal sidor/Pages	67
ISSN	1650-1942
Kund/Customer	Kulturdepartementet
Forskningsområde	1. Beslutsstödssystem och informationsfusion
FoT-område	
Projektnr/Project no	E64040
Godkänd av/Approved by	Matts Gustavsson
Ansvarig avdelning	Försvars- och säkerhetssystem

Detta verk är skyddat enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, vilket bl.a. innebär att citering är tillåten i enlighet med vad som anges i 22 § i nämnd lag. För att använda verket på ett sätt som inte medges direkt av svensk lag krävs särskild överenskommelse.

This work is protected by the Swedish Act on Copyright in Literary and Artistic Works (1960:729). Citation is permitted in accordance with article 22 in said act. Any form of use that goes beyond what is permitted by Swedish copyright law, requires the written permission of FOI.

Sammanfattning

I den här rapporten presenteras exempel på forskning och analys som gjorts inom ramen för det uppdrag som regeringen har gett till Totalförsvarets forskningsinstitut (Ku2016/01373/D – ”Uppdrag till Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) att göra kartläggningar och analyser av våldsbejakande extremistisk propaganda”). Projektet pågår fram till mars 2019.

I rapporten beskrivs kortfattat de kanaler för kommunikation som förekommer på internet idag, liksom de metoder som används för analyserna. Eftersom datorstöd bland annat ger möjlighet att analysera stora mängder data och identifiera mönster som är svåra för människor att upptäcka, är de analyser som genomförs i projektet till övervägande del datorstödda.

Rapporten ger med hjälp av exempel en inblick i hur företrädare för olika våldsbejakande ideologier presenterar sina budskap, vilket vi hoppas kan fungera som underlag för vidare diskussioner om propaganda och hatbudskap. Rapporten innehåller även exempel på analyser som utförts inom projektet; en analys av jargong i ett diskussionsforum, en jämförande studie av ett antal invandringskritiska alternativmedier samt en maskininlärningsbaserad studie av texter skrivna av ensamagerande våldsverkare.

Nyckelord: våldsbejakande extremism, propaganda, radikalisering, hatbudskap

Summary

This report presents research carried out within the project (Ku2016/01373/D - *Uppdrag till Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) att göra kartläggningar och analyser av våldsbejakande extremistisk propaganda*) that has been assigned to the Swedish defence research agency by the Swedish Government. The project will continue until March 2019.

The report briefly describes the channels of communication that prevail on the Internet, as and the methods used for the analyses. Since computer support makes it possible to analyse large amounts of data and to identify patterns that are difficult for humans to observe, the analyses carried out within the project are mainly computer supported.

Using examples, the report provides insight into how proponents of violent extremist ideologies convey their messages online, which we hope can lead to further discussions about propaganda and hate messages. The report also contains some examples of analyses; an analysis of jargon in a webforum, a comparative study of a sample of immigration-critic alternative media, and a machine learning-based study of text written by violent lone offenders.

Keywords: violent extremism, hate messages, propaganda, radicalization

Innehållsförteckning

1	Översikt	9
2	Inledning	12
2.1	Definitioner och avgränsningar	12
2.1.1	Våldsbejakande extremism	13
2.1.2	Radikalisering	13
2.1.3	Hatbudskap	14
2.1.4	Våldsbejakande extremistiska miljöer	15
Del 1		
3	Datorstödda analyser	18
3.1	Sociala medier	18
3.2	Inhämtning av data	21
3.3	Lingvistiska analyser	22
3.4	Artificiell intelligens och maskininläring	23
3.5	Etiska frågeställningar kring analys av data från sociala medier	24
4	Lingvistiska markörer	26
4.1	Radikaliseringens psykologiska mekanismer	26
4.1.1	Pronomen	27
4.1.2	Emotionalitet	28
4.1.3	Tankestil	28
4.1.4	Makt	29
4.2	Jargong - Exempelstudie av ett diskussionsforum	29
4.2.1	Exemplet Flashback	30
4.2.2	Jargong förändras över tid	31
4.2.3	Vilka använder mycket jargong och vad säger det om dem?	34
Del 2		
5	Våldsbejakande radikal nationalism	37
5.1	Diskussionsforum och hatbudskap på nätet	37
5.1.1	Stormfront	38

5.1.2	Vanguard News Network (VNN)	40
5.1.3	The Daily Stormer	40
5.2	Radikalnationalism i Sverige	41
5.3	Invandringskritiska alternativmedier och berättelsen om Folket, Eliten och Minoriteten.....	41
5.3.1	Resultat och analys	45
5.4	Sammanfattning	48
6	Våldsbejakande autonomism	49
6.1	Hotbild, metoder och måltavlor	50
6.2	Aktörer och närvaron på nätet.....	51
6.3	Aktionsnamn och slogans	53
6.4	Sammanfattning	54
7	Våldsbejakande religiös extremism	55
7.1	Internets roll och propaganda	56
7.2	Propagandans innehåll.....	56
7.3	Spridning av propaganda	58
7.3.1	Sociala medier och nätverk.....	58
7.3.2	Tidskrifter och magasin	59
7.4	Bloggar	60
7.5	Sammanfattning	60
8	Digitala miljöer och ensamagerande gärningsmän	62
8.1	Våldspredicerande beteendeförändringar	63
8.1.1	Läckage.....	64
8.1.2	Fixering.....	64
8.1.3	Identifikation	64
8.2	Att hitta våldspredicerande text med maskininlärning.....	65
8.3	Sammanfattning	66
9	Slutord och framtida forskning	67

FOI-R--4392--SE

1 Översikt

Denna rapport utgör en första delredovisning i det uppdrag regeringen gett till Totalförsvarets forskningsinstitut och som pågår till mars 2019 (Ku2016/01373/D - Uppdrag till Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) att göra kartläggningar och analyser av våldsbejakande extremistisk propaganda). I den här rapporten beskrivs de ramar som satts upp för projektet, vilka metoder som används och hur analyserna grundas på tidigare forskning. Rapporten innehåller några undersökningar som genomförts inom ramen för projektet. Resultaten av undersökningarna presenteras framför allt för att visa de arbetssätt som använts och för att ge en inblick i hur det fortsatta arbetet i projektet kommer att fortskrida. Undersökningarna bör alltså betraktas som slumpvis utvalda exempel, och inte som representativa för det material som kommer att undersökas framöver. I denna rapport ges inte en heltäckande bild av förekomsterna av hatbudskap och våldsbejakande extremistisk propaganda på internet. Förhoppningen är istället att placera propagandan i ett större sammanhang där olika aktörer använder internet och sociala medier, inte bara för direkta hot och uppmaning till våld, utan även för att nedvärdera och avhumanisera grupper av människor. Eftersom internet är ett medel för global kommunikation, och många svenskar kommer i kontakt med internationella websidor kommer inte analyserna att begränsas till svenskt material. Däremot är analyserna av etiska och juridiska skäl begränsade till sådant material som är öppet och tillgängligt för alla, och således går att ta del av utan någon form av inloggning eller medlemskap. Detta innebär att det material som analyseras inom ramen för projektet är begränsat eftersom en stor del av spridningen av våldsbejakande extremistiskt material sker i kanaler där medlemskap krävs.

Rapporten är strukturerad enligt följande: I inledningen förklaras syftet med rapporten och vissa nyckelbegrepp definieras. Del 1 av rapporten utgör en översiktlig beskrivning av de metoder som används. Eftersom analyserna utförs med datorstöd, till exempel i form av datorlingvistiska metoder och artificiell intelligens, beskrivs möjligheter och begränsningar med datorstödda analyser i kapitel 3. Kapitel 3 innehåller också en diskussion om etiska aspekter av inhämtning och analys av material på internet. Kapitel 4 handlar om så kallade *lingvistiska markörer*, det vill säga ord eller uttryck som markerar psykologiska konstrukt som till exempel negativitet eller grupptillhörighet. För att definiera de lingvistiska markörerna utgår vi från psykologisk forskning kring grupphat, radikaliserings och våldsbejakande extremism som förenas med forskning kring hur språk och psykologi hänger ihop. Lingvistiska markörer kan vara antingen oberoende av kontext, kultur eller subkultur, eller beroende av desamma. Denna egenskap påverkar vilka metoder som kan användas för att känna igen dem. De kontext- eller domänberoende markörerna utgör en större utmaning, som

illustreras med ett exempel där den specifika jargongen i ett diskussionsforum analyseras.

I del 2 ges några exempel på extremistiskt material på internet. Dessa exempel bör inte betraktas som en kartläggning, utan syftet är snarare att genom olika exempel ge en inblick i hur de digitala miljöerna kan se ut. I kapitel 5 beskrivs några internationella exempel på radikal nationalism samt en analys av svenska invandringskritiska alternativmedier. I kapitel 6 beskrivs radikal autonomism ur ett aktuellt svenskt perspektiv. Kapitel 7 som beskriver religiös extremism, är ägnat åt IS-propaganda, eftersom IS i nuläget utgör ett större hot än någon annan religiöst extremistiska organisation. I kapitlet beskrivs IS närvaro på olika sociala medier och innehållet i deras budskap. I kapitel 8 beskrivs ensamagerande våldsverkare och några av de så kallade varningsbeteenden som ensamagerande kan uppvisa innan de begår våldshandlingar. I kapitlet presenteras även en studie där artificiell intelligens använts för att undersöka datorns möjligheter att känna igen så kallade varningsbeteenden, eller våldspredicerande beteendeförändringar, i texter skrivna av ensamagerande våldsverkare. I kapitel 9 presenterar vi några avslutande kommentarer och beskriver kort tankar kring framtida forskning.

Rapporten i korthet

- Den digitala miljön blir en allt viktigare arena för mänsklig kommunikation. Genom att analysera digitala miljöer kan vi skapa oss en större förståelse för hur tankegods sprids inom olika grupper.
- Det är i princip omöjligt att manuellt analysera den stora mängden data som finns tillgänglig på internet. För att underlätta analyser kan man använda sig av olika former av datorstöd.
- En effekt av de digitala miljöernas lättillgänglighet är att individer kan välja att endast ta del av sådan information som bekräftar deras egna åsikter, vilket medför att åsikterna tenderar att förstärkas, och extrema åsikter normaliseras.
- En indelning av grupper eller individer i olika ”ideologiska miljöer” tar inte hänsyn till verklighetens komplexitet, men kan ändå behöva göras av pragmatiska skäl.
- Islamiska Staten (IS) sprider effektivt sofistikerad och målgruppsanpassad propaganda genom en mängd olika kanaler till olika målgrupper.
- Det finns flera olika typer av IS-propaganda exempelvis tidskrifter, personliga berättelser, filmer och bilder, som riktar sig mot olika målgrupper.
- Internationellt finns stora mängder radikalnationalistisk propaganda på nätet, framför allt i form av diskussionsforum och nyhetssidor med kommentarsfält.
- I Sverige finns flera invandringskritiska diskussionsforum och nyhetssidor med inslag av hatbudskap.

- Spektrat av invandringskritiska diskussionsforum och nyhetssidor sträcker sig från enstaka inslag av främlingsfientlighet till ett homogent uttryck av öppen rasism.
- Den våldsbejakande autonoma miljön är inte lika tillgänglig på nätet som de andra miljöerna som förekommer i rapporten. Mycket av diskussionerna tycks ske i slutna forum.
- Den våldsbejakande autonoma miljöns närvaro på nätet verkar vara koncentrerad kring enskilda aktioner snarare än fasta grupper eller kontinuerliga diskussioner.
- Ensamagerande våldsverkare kommunicerar ofta på något sätt sin avsikt att begå ett attentat. Denna kommunikation kan i vissa fall vara det enda sättet att upptäcka ett attentat innan det inträffar.

2 Inledning

Möjligheten att använda internet och sociala medier till kunskapsinhämtning och som kommunikationsmedel, är något vi idag tar för givet som en naturlig del av ett öppet demokratiskt samhälle. De digitala miljöerna har många viktiga funktioner i de flesta människors liv, men det finns också talrika exempel på hur de har använts för att sprida hat och hot. Via sociala medier och egna webbplatser sprider företrädare för våldsbejakande ideologier propaganda i form av text, bilder, symboler, musik och film. Framför allt gör möjligheten till interaktivitet att enskilda individer lättare kan upprätta kontakt med varandra och få direkt återkoppling på sina budskap. En effekt av de digitala miljöernas lättillgänglighet är att individer kan välja att endast ta del av sådan information som bekräftar deras egna åsikter, vilket medför att åsikterna tenderar att förstärkas, och extrema åsikter normaliseras. Detta fenomen, kallat konfirmeringsbias, kan i förlängningen leda till polarisering, och i vissa fall radikalisering.¹

Interaktiviteten på sociala medier gör också att hat och rasism kan ta sig ur de slutna rummen och ut i offentligheten. Bland annat har främlingsfientlighet i kommentarsfält blivit ett vardagligt fenomen, vilket lett till att flera nyhetssidor tagit bort möjligheten att kommentera nyheter.² Polarisering och hat är viktiga motiverande faktorer för terrorism och politiskt våld, vilket innebär att dessa fenomen bör tas på allvar som potentiella hot mot ett öppet och demokratiskt samhälle.³ För att kunna utveckla effektiva strategier för att motverka och förebygga dessa hot behövs en ökad förståelse för hur psykosociala processer samverkar med den digitala infrastrukturen.

2.1 Definitioner och avgränsningar

I denna rapport kommer används begrepp som *hat*, *extremism*, *våldsbejakande extremism*, *terrorism* och *radikalisering*. Dessa begrepp är problematiska i och med att de dels saknar tydlig avgränsning och dels kan ha olika betydelser beroende på vem som använder dem och i vilket sammanhang. De är framför allt kraftigt värdeladdade, vilket gör att det alltid finns ett underförstått ställningstagande inbyggt i när, hur och om vem de används. I det här avsnittet kommer vi därför att förtydliga hur dessa begrepp används i denna rapport.

¹ Horgan, J., *The psychology of terrorism*. Routledge 2004.

² Gardiner, B., med flera. The dark side of Guardian comments. *The Guardian* 12 april 2016.

³ McCauley, C., & Moskalenko, S., Mechanisms of Political Radicalization: Pathways Toward Terrorism, *Terrorism and Political Violence*, 20:3, 415-433, 2008.

2.1.1 Våldsbejakande extremism

FOI:s uppdrag är att söka upp och analysera *våldsbejakande extremistiskt material* på internet. Vilka grupper, personer eller ideologier som anses extremistiska eller radikala är givetvis beroende av vem det är som påstår att något är radikalt. Det extrema är ju extremt endast i relation till det som anses normalt. Till exempel har nyhetssajten Fria tider betecknats som ”högerextrem” av bland annat Expo⁴ och Statens medieråd⁵, medan Fria tider inte betraktar sig själva som extrema, utan i stället ofta refererar till Expo som ”vänsterextrem”.⁶ För att fortsätta använda Fria tider som exempel, så använder de beteckningen ”vänsterextrem” även för flera andra personer, organisationer och institutioner, bland annat Miljöpartiet⁷ och Sveriges domstolar.⁸ Urvalet av material som granskas under det här projektets gång är inte baserat på något ställningstagande om i vilken grad en ideologi kan betraktas som extremistisk i relation till en viss norm. Istället görs en bedömning av huruvida det finns våldsbejakande inslag i ideologin eller inte. Även begreppet *våldsbejakande* kan dock vara problematiskt, i och med att det i flesta ideologier ingår en beredskap att använda våld för att försvara vissa grundläggande värden.

I den här rapporten kommer begreppet *våldsbejakande extremism* att användas för att beteckna ideologier som innefattar

- 1) en uppfattning om att det föreligger en konflikt på samhällsnivå mellan olika grupper,
- 2) en avståndstagande och nedvärderande hållning gentemot minst en av dessa grupper, och
- 3) ideologiskt rättfärdigande av våld utanför det våldsmonopol som tilldelats vissa aktörer inom ramen för en demokratisk rättsstat.

Det extremistiska i ideologin ligger enligt denna definition främst i utmanandet av samhällets gemensamma moraliska och juridiska begränsningar för när och hur våld får brukas. Det krävs också att det finns en ”fiendegrupp”, eller nedvärderad grupp.

2.1.2 Radikalisering

Radikalisering är precis som *våldsbejakande extremism* ett vagt och kontextberoende begrepp. Bland annat McCauley och Moskalenko definierar radikalisering som en process mot ökad extremism i uppfattningar, känslor och beteende, i en riktning som rättfärdigar våld i politiska konflikter och kräver

⁴ Vergara, D., Rasistisk sajt når storpublik på Facebook. *Expo idag*. 23 maj 2013.

⁵ Statens medieråd: Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet, 2013.

⁶ Svenska kyrkan utökar samarbete med Expo, *Fria tider* 3 februari 2013.

⁷ Nya siffror: MP ut ur riksdagen, *Fria tider* 27 maj 2016.

⁸ Lika inför lagen – en unken idé, *Fria tider* 16 april 2013.

uppföringar för gruppens skull.⁹ Radikaliseringsprocessen innebär en förändring i tänkesätt och värderingar, där synsättet blir mer polariserat och benägenheten att tänka i absoluta termer ökar.¹⁰

En viktig fråga är relationen mellan radikaliseringsprocessen (våldsbejakande extremism) och radikaliseringsprocessen (våldsutövande extremism). Även om det finns samband mellan dessa aspekter av radikaliseringsprocessen, är de inte nödvändigtvis sammanbundna. Radikaliseringsprocessen leder inte alltid till radikaliseringsprocessen, och personer som ägnar sig åt politiskt våld gör det ibland av andra skäl än att de har radikaliserats i åsikter. Processen kan med andra ord se ut på flera olika sätt, och det är inte heller uppenbart när i processen en person kan sägas vara radikaliserad.¹¹ Ordet *radikaliserad* används i den här rapporten för att referera till en person eller grupp som aktivt sympatiserar med våldsbejakande extremistiska ideologier enligt definitionen ovan.

2.1.3 Hatbudskap

I diskussioner om polarisering och konflikt återkommer ofta begreppet *hat*, i ord som *hatbrott*, *näthat*, *hatsajter*, *hatstorm* eller *hatbudskap*. Till skillnad från exempelvis vrede, är hat inte en känsla, utan snarare en attityd eller disposition, och därför relativt stabil över tid. Den som hatas tillskrivs inneboende negativa egenskaper och anses då moraliskt underlägsen och kanske även i förlängningen farlig. Ur ett genuint hat följer därför vanligen en önskan att den hatade helst inte ska finnas, eller åtminstone vara så svag som möjligt.¹² Hat som baseras på grupptillhörighet är en komponent i våldsbejakande extremism.

En annan fråga är hur hat förhåller sig till nedvärderande eller kränkande budskap i till exempel kommentarsfält, så kallat *näthat*. Forskning om motiven för hatbrott visar att majoriteten av gärningsmännen motiveras av att de är uttråkade eller vill höja sin status bland vännerna, snarare än av en direkt upplevelse av hat.¹³ Liknande mekanismer kan antas spela in hos de som skriver hatbudskap på internet. Det behöver alltså inte vara så att kommentarerna avspeglar vad kommentatorn egentligen känner för den nedvärderade personen eller gruppen. Däremot finns det stöd i forskningen för att det efterhand sker en polarisering av åsikterna hos personer som regelbundet tar del av och

⁹ McCauley, C., & Moskalenko, S., Mechanisms of Political Radicalization: Pathways Toward Terrorism, *Terrorism and Political Violence*, 20:3, 415-433, 2008.

¹⁰ Della Porta, D., & LaFree, G., Guest editorial: Processes of radicalization and de-radicalization. *International Journal of Conflict and Violence (IJCV)*, 6(1), 4-10. 2012.

¹¹ Neumann, P.R., The trouble with radicalization. *International Affairs*, 89(4), 873-893, 2013.

¹² Royzman, E., McCauley, C.R., & Rozin, P., From Plato to Putnam: Four ways to think about hate. In: Sternberg, R. J. (ed.). *The psychology of hate*. (pp. 3-35) 2004.

¹³ McDevitt, J., Levin, J., & Bennett, S., Hate crime offenders: An expanded typology. *Journal of Social Issues*, 58(2), 303-317 2002.

reproducerar hatfulla budskap på internet.¹⁴ En undersökning av våldsbejakande extremism på internet bör därför beakta vilken roll näthatet spelar i gruppkonflikter.

Begreppet *hatbudskap* används i den här rapporten för att beteckna kommunikation i tal, text eller bild som förmedlar hat baserat på medfödd grupptillhörighet som kön, etnicitet, ras kultur, sexuell läggning eller funktionsvariation. Begreppet är vagt, det finns mycket kommunikation som inte entydigt går att kategorisera som antingen hatbudskap eller inte hatbudskap. Denna vaghet behöver tas i beaktande i arbetet med analyser av hat och hatbudskap på internet.

2.1.4 Våldsbejakande extremistiska miljöer

Inom ramen för det här projektet studeras företrädare för tre olika miljöer, men begreppsmässigt frångås den höger-vänsterindelning av våldsbejakande grupperingar som funnits i tidigare undersökningar, eftersom höger-vänsterskalan innefattar ett kluster av politiska åsikter som inte nödvändigtvis återfinns i de ideologier som undersöks.

I flera tidigare undersökningar av våldsbejakande extremism i Sverige har tre olika så kallade *extremistiska miljöer* definierats: militant jihadism, högerextremism respektive vänsterextremism.¹⁵ Dock har det visat sig att många ideologier faller utanför höger-vänster-skalan, varför den på senare tid i många sammanhang kommit att ersättas av andra skalor. Till exempel används allt oftare GAL-TAN-skalan där polerna utgörs av *Grönt, Alternativt* och *Liberalt* i ena änden, och *Traditionellt, Auktoritärt* och *Nationalistiskt* i andra änden.¹⁶ Även skalan *friheltig-auktoritär* används ibland som en alternativ beskrivning av politiskt spektrum, ofta i kombination med någon annan parameter. De olika skalornas användbarhet i olika sammanhang har debatterats, då inte heller de alternativa skalorna tycks kunna fånga in alla ideologier.¹⁷

Hur indelningen än görs, kommer den att utgöra en förenkling av verkligheten. Vissa ideologier är till exempel både religiösa och rasistiska, som till exempel Ku Klux Klan. I Europa finns också ett flertal exempel på utpräglat antisemitiska attacker utförda av radikala islamister, bland annat Mohammed Merah som

¹⁴ Wojcieszak, M., 'Don't talk to me': effects of ideologically homogeneous online groups and politically dissimilar offline ties on extremism. *New Media & Society*, 2010.

¹⁵ Brottsförebyggande rådet & Säkerhetspolisen Våldsam politisk extremism. Antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten. Rapport 2009:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet, 2009 samt Statens medieråd *Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet*, 2013.

¹⁶ Se till exempel Van der Brug, W., & Van Spanje, J., Immigration, Europe and the 'new' cultural dimension. *European Journal of Political Research*, 48(3), 309-334. 2009.

¹⁷ Linder, P.J.A., Debatt: Bristerna i GAL-TAN-skalan, *Dagens industri* 30 augusti 2016.

dödade tre barn och en lärare på en judisk skola i Toulouse. Merahs dåd gav upphov till en debatt kring huruvida hans motiv var i första hand religiösa,¹⁸ antisemitiska,¹⁹ eller varken eller.²⁰

Vi har analyserat behovet av att överhuvudtaget göra en indelning i olika miljöer, och vilka parametrar en sådan indelning i så fall bör baseras på. I lingvistiska analyser är utgångspunkten hur individer i olika grupperingar uttrycker sig, vilken jargong som används och vilka narrativ (berättelser) retoriken baseras på. Utifrån detta perspektiv är det lämpligt att behålla indelningen i tre olika miljöer, trots att det kan vara så att i vissa avseenden, till exempel vad gäller känslorna gentemot ”fiendegruppen” eller tendensen att betrakta de egna åsikterna som fakta, kan vara så att skillnaderna mellan vissa grupper inom en miljö är större än skillnaderna mellan miljöerna.

Begreppet *våldsbejakande radikal nationalism*²¹ används i den här rapporten för att beteckna ideologier baserade på föreställningen att ett territorium tillhörande en viss etnicitet, ras eller kultur med våld behöver försvaras mot andra etniciteter, raser eller kulturer. På motsvarande sätt används begreppet *våldsbejakande autonomism*²² för att beteckna ideologier baserade på föreställningen att det finns en förtryckt grupp som med våld behöver försvaras mot en förtryckande grupp. Hit kan förutom den så kallade autonoma vänstern även räknas våldsförespråkande miljö-/djurrättsaktivister, liksom de grupper av våldsamma motdemonstranter som det har rapporterats om i samband med radikalnationalistiska manifestationer.²³ Vidare används begreppet *våldsbejakande religiös extremism* för att beteckna ideologier baserade på föreställningar om att vissa religiösa lagar eller dogmer behöver upprätthållas eller försvaras med våld. Även om religiös extremism ofta också innehåller politiska motiv, finner vi det motiverat att behandla den under en egen rubrik, då dessa grupper retorik tycks ha en särskild prägel som skiljer sig från övriga (det vill säga icke-religiösa) grupper.

¹⁸ Cody, E., Mohammed Merah, face of the new terrorism. *The Washington Post*. 23 Mars 2012.

¹⁹ Braunold, J., Airbrushing anti-Semitism out of the Toulouse attack. *Haaretz*. 29 Mars 2012.

²⁰ Ramadan, T., The lesson of Mohamed Merah. *ABC Religion and Ethics*. 23 Mars 2012.

²¹ Lundström, M., & Lundström, T., Hundra år av radikal nationalism, i *Det vita fältet III. Samtida forskning om högerextremism*, specialnummer av *Arkiv. Tidskrift för samhällsanalys*, nr 5, sid. 39–66, 2016.

²² Karatzogianni, A., & Robinson, A., *Power, resistance and conflict in the contemporary world: Social movements, networks and hierarchies*. Routledge. 2009.

²³ Se till exempel Jonasson, T., & Larsson, J., 25 personer frihetsberövade under nazistdemonstration. SVT Nyheter, 12 november 2016.

Del 1

3 Datorstödda analyser

Den digitala miljön utgör idag en stor del av vårt samhälle. På nätet gör vi allt från att handla biobiljetter till att sköta våra bankärenden eller leta rätt på bra närliggande restauranger. Sociala medier skapar dessutom möjlighet att kommunicera med vänner och bekanta och att lägga upp egenproducerade bilder, texter och filmer som omvärlden kan ta del av. Även om internet och sociala medier har revolutionerat vårt sätt att leva och kommunicera, finns det också baksidor med den lättillgängliga informationen. Några av baksidorna är exempelvis den ökade försäljning av bland annat droger och vapen på så kallade *darknets*, den ökade mängden hatbudskap och hot som förekommer på olika webbplatser, och även det faktum att våldsbejakande propaganda, som tidigare begränsades till slutna rum, numera sprids öppet på internet och i sociala medier.

På grund av den stora mängden data som finns på internet är det i princip omöjligt att genomföra manuella analyser av all tillgänglig data. Med hjälp av datorstöd kan flertalet analyser underlättas eftersom datorn kan hjälpa oss att tolka och förstå innehållet i data. Datorstöd innefattar en mängd olika tekniker och metoder, allt ifrån enklare former av ordräkningsbaserad textanalys till mer avancerade analyser baserade på artificiell intelligens där man tränar datorn för att kunna göra analyser. Datorstöd används i de flesta analyser som utförs inom ramen för det här projektet, varför resten av detta kapitel kortfattat beskriver några olika former av sociala medier och hur man kan använda sig av datorstöd för att göra analyser av dessa.

3.1 Sociala medier

Sociala medier är plattformar med syftet att underlätta interaktion människor emellan. Exempel på olika former av sociala medier är diskussionsforum, chatt-appar, bloggar, sociala nätverkstjänster och diskussionsfält i nyhetsartiklar.

Diskussionsforum och bloggar är kanske de äldsta och mest kända formerna av sociala medier. Diskussionsforum (eller webbforum) har funnits i olika former sen 1995. Det finns diskussionsforum för en mängd olika ämnen – allt från trädgårdsskötsel och familjeliv till nazism. Många webbforum är uppdelade i en mängd *delforum* utifrån ämne. Delforumen i sin tur består av *diskussionstrådar* där deltagarna kan föra en viss diskussion. Varje inlägg som skrivs i ett forum kallas en *post*. Exempelvis består det välkända svenska forumet Flashback²⁴ av en mängd olika delforum som är indelade i kategorier där man i princip diskuterar allt mellan himmel och jord. I kategorin *Politik* finns exempelvis delforumen *Integration och invandring* och *Feminism*, i kategorin *Dator och IT*

²⁴ www.flashback.org

finns delforumen *Nätverk och datorkommunikation* och *Billigaste laptop*. I den här rapporten analyseras användandet av jargon på ett av Flashbacks delforum, men det är viktigt att betona att både språket och diskussionerna på de olika delforumen på Flashback är väldigt olika och majoriteten av delforumen på Flashback har ingenting med varken hatbudskap eller våldsbejakande extremism att göra. På diskussionsforum finns ofta *moderatorer* som har som roll att se till att reglerna²⁵ följs på forumet. Inlägg som inte följer reglerna kan tas bort och skribenter som inte följer reglerna kan bli "bannade", vilket innebär att de inte längre är välkomna att skriva inlägg på forumet. Många forum är öppna, vilket innebär att man kan läsa allt som skrivs utan att behöva registrera sig. Däremot krävs det på de flesta forum att man registrerar sig för att kunna kommentera och posta inlägg (även om det på vissa forum också går att posta utan registrering). Det finns också forum som kräver att man är medlem för att kunna läsa inläggen.

En *blogg* är en webbsida som innehåller inlägg i form av text, bilder och filmer oftast ordnade kronologiskt så att de senaste inläggen är högst upp. Bloggar fungerar ungefär som en dagbok och skrivs av en eller flera skribenter. De flesta bloggar är öppna för alla att läsa, men det finns också lösenordskyddade bloggar som endast inbjudna kan läsa. Många bloggar har kommentarsfält där läsare kan kommentera vad som skrivits i varje inlägg. I den här rapporten beskrivs en (numera nedlagd) blogg som skrivits av en kvinna som anslutit sig till IS.

Twitter är en mikroblogg där användare kan skriva (*twittra*) korta inlägg på max 140 tecken. Ett inlägg kallas för en *tweet*. Tanken med Twitter är att man kan dela med sig av korta uppdateringar och genom att följa andra personer ta del av deras uppdateringar. Alla uppdateringar som postas på Twitter är publika om användaren inte väljer att ha en privat profil. Eftersom man bara får använda sig av 140 tecken i sina uppdateringar är det vanligt att man länkar till bilder, nyheter eller bloggposter. Terrorgruppen IS har varit väldigt framgångsrika i att använda Twitter för att sprida sin propaganda.²⁶

Världens största sociala nätverk är i dag *Facebook* som 2016 har över 1 miljard användare. På Facebook är det möjligt att chatta, ringa, dela bilder och filmer, samt att skriva statusuppdateringar och inlägg. Facebook är en plattform där det finns ett stort antal grupper baserade på olika intresseområden, som kan vara öppna, slutna eller hemliga. De två sistnämnda kan bara ses av inloggade medlemmar. På Facebook finns också en funktion där medlemmar kan bjuda in varandra till olika evenemang. Även för evenemangen finns olika

²⁵ Alla forum har olika regler över vad som tillåts, men det är vanligt att stötande eller olagliga uttalanden filtreras bort av en moderator.

²⁶ Berger, J.M., & Morgan, J., *The ISIS Twitter Census: Defining and describing the population of ISIS supporters on Twitter* The Brookings Project on US Relations with the Islamic World 3 (20), 2015.

sekretessinställningar. I de studier som presenteras i den här rapporten analyseras bara data från öppna forum – det vill säga de sociala medier som inte kräver ett medlemskap för att man ska kunna läsa inlägg. Etiska aspekter kring analys av data från sociala medier beskrivs mer i kapitel 3.5.

Det finns en mängd sociala medier vars primära funktion är att underlätta direkt kommunikation mellan två eller flera individer. *Facebook Messenger* är ett tillägg till Facebook där användarna kan skicka privata eller grupp-meddelanden, bilder, videor samt ljudmeddelanden. Messenger kan användas utan medlemskap på Facebook och det är möjligt att ha hemliga konversationer där meddelandena krypteras samt raderas om önskat. *WhatsApp* är en app för mobiltelefoner där användarna kan chatta på ungefär samma sätt som på Facebook messenger. Appen synkroniserar användarnas kontakter från telefonen, så användaren slipper lägga till kontakter manuellt. För att använda WhatsApp krävs ett aktivt mobilnummer.

Telegram är, precis som WhatsApp och Facebook messenger, en meddelande-app som är mest känd för att erbjuda ett säkert sätt att kommunicera. Telegrams skapare, Pavel Durov, säger själv att hans främsta syfte med appen är att bygga en tjänst som de ryska myndigheterna inte kan avlyssna. Telegram är så övertygat om säkerheten i sina krypteringsprotokoll att man utlyst en tävling, med en prissumma på 200 000 dollar till den som lyckas hacka tjänsten.²⁷ All kommunikation via Telegram är krypterad och det finns också möjlighet att skapa *kanaler*. En kanal fungerar ungefär som en e-postlista och man kan ha ett obegränsat antal användare som prenumererar på kanalen. På Telegram finns två olika typer av kanaler: *öppna* kanaler som där alla kan vara med och *privata* kanaler som det krävs en inbjudan för att få gå med i. Precis som med WhatsApp krävs ett aktivt mobilnummer för att använda Telegram. I och med att det krävs ett mobilnummer för kunna använda de olika kommunikationstjänsterna kommer vi inte att hämta in eller analysera data från dessa tjänster. Detta trots att ett flertal Telegram-kanaler sprider IS- propaganda.²⁸

I många sociala medier är det vanligt att märka innehållet med en sammanfattning, ursprungligen gjordes detta för att innehållet skulle bli sökbart. Sammanfattningen gör med ett flertal *hashtaggar* (#). Till exempel kan man genom att söka på hashtaggen #isis få fram alla inlägg som någon märkt med förkortningen för terrororganisationen islamiska staten (vilket kan referera till texter som är både positiva och negativa gentemot terrororganisationen eller som inte alls har med terrororganisationen att göra utan exempelvis refererar till

²⁷ Glöm Whatsapp – nu är det Telegram som gäller. Internet World IDG 2 februari 2014.

²⁸ Prucha, N., IS and the Jihadist Information Highway – Projecting Influence and Religious Identity via Telegram. *Perspectives on Terrorism*, 10(6), 2016.

inlägg som handlar om gudinnan Isis²⁹). Eftersom skribenten själv märker sina inlägg med lämpliga hashtaggar finns det ingen garanti eller kontroll att inläggen faktiskt handlar om det som hashtaggarna refererar till. Tecknet @ används för referera till andra konton/användare.

Vissa sociala medier fokuserar mer på bilder och filmer än text. *Instagram* är till exempel en applikation där syftet är att dela bilder och bildtexter med andra. Man kan välja om bilderna ska vara publika eller endast visas för användarens följare (det vill säga den grupp av personer som valt att följa en användares uppdateringar). *Snapchat* är en annan form av socialt medium där man skickar så kallade *snap*s till varandra. En snap kan vara en video eller bild, som användaren kan välja att visa upp mellan en till tio sekunder, varefter den raderas. Det finns även möjlighet att kommunicera med textmeddelanden som också raderas efter de visats.

Användningen av sociala medier ökar hela tiden. Idag använder 77 % av alla internetanvändare sociala medier och 58 % gör det dessutom dagligen.³⁰ Det finns ett stort antal sociala medier-plattformar, och det dyker hela tiden upp nya. Populariteten hos de olika plattformarna skiftar hela tiden och dessutom ser användandet olika ut i olika delar av världen. Bor man i Sverige är det troligt att man använder Facebook, bor man däremot i Ryssland så är sannolikheten mycket större att man använder VK, som är den ryska motsvarigheten till Facebook.

För spridning av våldsbejakande extremistiskt material och hatbudskap på nätet används en mängd olika sociala medier. Hur plattformar används av olika grupperingar skiljer sig åt – på samma sätt som användandet varierar hos resten av befolkningen. I den här rapporten analyseras, som tidigare nämnts, bara material som är tillgängligt på öppna plattformar. Analyser sker bara på öppna diskussionsforum, bloggar och mikroblogger (som inte kräver att man är medlem för att kunna läsa). Detta innebär att stora delar av det våldsbejakande material som sprids i sociala medier inte kommer att analyseras vilket innebär att de analyser som görs i den här rapporten är inte analyser av den ”mest” våldsbejakande propagandan. Istället analyseras de mest lättillgängliga platserna som kan ses som inkörsportar till de mer slutna våldsbejakande miljöerna.

3.2 Inhämtning av data

För att kunna analysera data från sociala medier behöver en datamängd först av allt samlas in. I princip all data som finns på internet och sociala medier går att

²⁹ Isis är en viktig gudinna i den egyptiska mytologin

³⁰ Findahl, O., & Davidsson, P., *Svenskarna och sociala medier 2016: En del av undersökningen Svenskarna och internet 2016*. Internetstiftelsen i Sverige, 2016.

samla in med hjälp av automatiska datorprogram som kallas *web-spindlar*. . Webspindlar används av alla sökmotorer (som exempelvis Google) för att skapa och underhålla ett index som gör det enkelt att hitta till olika sidor baserat på våra sökningar. Vissa sociala medier har ett gränssnitt som underlättar inhämtning av data. För att kunna analysera data lagras den i någon form av databas. Sedan kan man använda sig av olika tekniker och metoder för att utvinna information ur den. Vilken typ av teknik och metod man använder för att utvinna information ur data beror helt och hållet på vilken information man är intresserad av. Teknikerna kan omfatta allt från att hitta dolda mönster till att göra data sökbar.

3.3 Lingvistiska analyser

I en lingvistisk analys undersöks olika aspekter av text (eller tal). I en datorlingvistisk analys används datorer för att göra lingvistiska analyser och i den här rapporten används datorlingvistik för att analysera texter från sociala medier och Internet. Forskning visar att språket har en kommunikativ funktion utöver det som faktiskt sägs rakt ut, i och med att språkanvändning reflekterar talarens känslomässiga tillstånd, likväl som aspekter av talarens och lyssnarens relationer. Genom en lingvistisk analys kan vi få en förståelse för hur till exempel dynamiken i olika grupper ser ut, och även vilka känslor och attityder som förmedlas i de texter som undersöks.³¹

Ett textanalysverktyg som används i flera av våra analyser heter Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC)³². LIWC är utvecklat av en grupp psykologer i syfte att automatiskt kunna läsa ut de psykologiska processer (till exempel tankar, känslor och motivationsfaktorer) som finns bakom en text. LIWC har använts i en mängd olika studier och visat sig vara ett tillförlitligt redskap för att undersöka språkets psykologiska dimensioner.³³

LIWC är i grunden ett enkelt ordräkningsprogram som sorterar in orden i en text i olika kategorier. Kategorierna varierar från rent grammatiska som verb eller artiklar, till olika ämnen som familj, vänner eller död, till psykologiska dimensioner som ilska eller oro. Styrkan med LIWC är att det innehåller psykologiskt meningsfulla kategorier som i en mängd olika forskningsstudier

³¹ Seyle, D. C., Identity fusion and the psychology of political extremism. *Dissertation Abstracts International*, 68(5), 3453B, 2007.

³² För mer information om textanalysverktyget LIWC, besök <http://www.liwc.net>

³³ Pennebaker, J. W., Chung, C. K., Ireland, M., Gonzales, A., & Booth, R. J., The development and psychological properties of LIWC2007, Austin, TX, LIWC.Net, 2014 samt Pennebaker, J. W., Mehl, M. R., & Niederhoffer, K. Psychological aspects of natural language use: Our words, our selves. *Annual Review of Psychology*, 54, 547-577, 2003.

visats överensstämma med bland annat personlighet, emotionella tillstånd och relation mellan talare och lyssnare.³⁴

I ett flertal studier använder vi våra egna lexikon (kategorier) som är anpassade till en specifik domän. Exempel på domän anpassade analyser finns i kapitel 4.2 där vi gjort en studie av hur jargong används i ett diskussionsforum och i 5.3 där vi analyserar förekomsten av ett högerextremt narrativ i invandringskritiska alternativmedier.

3.4 Artificiell intelligens och maskininlärning

Artificiell intelligens är ett samlingsnamn för datorprogram som uppvisar ett intelligent beteende. Ett sätt att skapa artificiell intelligens är genom *maskininlärning*, användandet av algoritmer och tekniker där datorprogrammet (eller slarvigt sagt *datorn*) tränas för att klara en specifik uppgift. Datorn kan på så sätt lära sig att hitta specifika mönster i data. Det finns främst två faktorer som avgör hur intelligent datorn blir i slutändan. Det första är mängden data, där mer data ger datorn möjlighet att träna mer för att på så sätt bli mer erfaren och intelligent. Den andra är kvaliteten på data, där data som är irrelevant eller ofullständig kan försvåra inlärningen och därmed begränsa datorns förmåga.

När man arbetar med analyser av våldsbejakande extremistiska miljöer är det en vanligt förekommande svårighet att varje miljö är unik i sig och använder sitt eget språk och uttryckssätt. Ett exempel är sifferkombinationen ”1488” som har helt olika betydelser på ett högerextremt diskussionsforum och ett forum där man diskuterar historia. Inom högerextrema kretsar refererar siffran 14 till ”de fjorton orden”³⁵, ett välkänt citat av David Lane³⁶, siffran 8 refererar i sin tur till den åttonde bokstaven i alfabetet, H, och 88 blir då HH som står för Heil Hitler. Sifferkombinationen 1488 har därför en stark ideologisk laddning i vissa miljöer medan på ett forum där man diskuterar historia är det mer troligt att 1488 bara är ett årtal.

Att olika ord har olika betydelser beroende på vilken miljö eller domän de förekommer i, innebär att algoritmerna hela tiden måste anpassas till den miljö vi är intresserade av att analysera. Det är därför svårt att använda sig av kommersiella verktyg eftersom dessa är anpassade för att fungera för alla olika domäner. I våra analyser tar vi hjälp av forskare som är experter på de områden vi analyserar. Forskarna/experterna hjälper oss att träna upp algoritmerna genom

³⁴ Pennebaker, J. W., *The secret life of pronouns: What our words say about us*. CT New York: Bloomsbury Press, 2011.

³⁵ ”Vi måste säkra existensen för vårt folk och en framtid för våra vita barn” (originalet på engelska: ”We Must Secure The Existence Of Our Race, And A Future For White Children”). David Lane var en terrorist och förgrundsgestalt i vit makt-rörelsen.

³⁶ David Lane var en amerikansk vit nationalist som dömdes till 190 års fängelse för inblandning i mordet på radiomannen Alan Berg 1984. Lane deltog i bildandet av terrororganisationen The Order.

att överföra delar av sin kunskap om respektive domän till algoritmerna. Detta sker vanligtvis genom att experter märker upp data på olika sätt (som kan användas för att hjälpa datorn att träna) eller tillverkar ordlistor eller lexikon som används i analyserna.

3.5 Etiska frågeställningar kring analys av data från sociala medier

Övervakning av individers kommunikation, även i offentliga eller halvoffentliga utrymmen som många digitala miljöer kan betraktas som, medför en mängd etiska frågor att ta ställning till. I grunden finns en konflikt mellan individens behov av personlig integritet och individens behov av skydd från potentiellt skadliga konsekvenser av digitala interaktioner. De juridiska restriktionerna för övervakning ändras i takt med att teknologi och hotbilder utvecklas och förändras.³⁷ Även allmänhetens attityder ändras över tid. När till exempel kameraövervakning av Stockholms tunnelbana infördes 2006 pågick en livlig debatt som senare tycks ha mynnat ut i en allmän acceptans. Sannolikt håller en liknande utveckling på att äga rum när det gäller vår kommunikation på internet. En möjlig konsekvens av detta är att kriminell aktivitet kommer att flytta till andra, mer svåråtkomliga, arenor som olika former av darknets³⁸ som skyddas av lager av kryptering. En annan möjlig konsekvens är att internet inte längre kommer att fylla funktionen som trygg mötesplats och kommunikationsmedel för personer som under anonymitet vill prata fritt om ämnen som till exempel psykisk ohälsa eller icke-normativ sexualitet.³⁹ Även individer med extrema åsikter har i ett demokratiskt samhälle rätt att - inom ramen för vad som är lagligt - uttrycka dessa utan att riskera förföljelse. De myndigheter som ägnar sig åt någon form av övervakning bör beakta risken för funktionsglidning, det vill säga att de medel som använts i syfte att skydda medborgares fri- och rättigheter istället blir till medel som inskränker dem.⁴⁰

Inom ramen för det här projektet undersöks texter utan inhämtande av upphovsmännens samtycke. Givet den mängd skribenter som har producerat text till undersökningarna, och att många av dem dessutom är anonyma, är det i det

³⁷ Klamberg, M., FRA and the European Convention on Human Rights-A Paradigm Shift in Swedish Electronic Surveillance Law. *Övervakning i en Rettstat in the series Nordisk årbok i rettsinformatikk Nordic Yearbook of Law and Information Technology*, 96-134, 2010.

³⁸ Det mest kända darknet är det som skyddas av Tor (The Onion Router), där finns marknadsplatser som säljer både illegala droger och vapen.

³⁹ McKenna, K.Y., & Bargh, J.A., Coming out in the age of the Internet: Identity "demarginalization" through virtual group participation. *Journal of personality and social psychology*, 75(3), 1998.

⁴⁰ Tzanou, M., EU as an Emerging Surveillance Society: The Function Creep Case Study and Challenges to Privacy and Data Protection, *Vienna Journal on International Constitutional Law*, 4 (3), 2010.

närmaste omöjligt att göra en samtyckesinhämtning. Dessutom är risken stor att en sådan inhämtning skulle medföra att de som skulle välja att samtycka inte skulle vara representativa för grupperna som undersöks. Undersökningarna i det här projektet sker endast på öppna forum där det kan antas att de personer som väljer att publicera text är införstådda med att texten därmed blir tillgänglig för allmänheten. Ingen data har inhämtats från lösenordskyddade sidor, privata Facebook-sidor, eller andra typer av webbsidor eller sociala medier där användaren vidtagit åtgärder för att hålla upplagt material inom en sluten krets.

Data som laddas ned lagras i en kodad form som inte är reversibel. Detta innebär att det textuella innehållet inte sparas ned som det är, utan det enda som lagras är den information som krävs för vidare automatiserad bearbetning och analys. Därmed minimeras risken för att enskilda individer eller deras åsikter kan identifieras. Kodningen består av så kallade vektorer där utvalda egenskaper (även kallade features eller särdrag) som beskriver datan finns lagrade. Den automatiska databehandling som tillämpas minimerar behovet av mänsklig inblandning i processen, vilket i sin tur också minimerar inverkan på enskilda individers integritet.

4 Lingvistiska markörer

Lingvistiska markörer är lingvistiska särdrag i en text som reflekterar författarens uppfattningar, relationer eller känslomässiga tillstånd. I det här kapitlet beskrivs några lingvistiska markörer som är relevanta för våldsbejakande extremism i och med att de överensstämmer med ett radikaliserat förhållningssätt. Kapitlet innehåller också en studie av domänspecifik jargon på ett invandringskritiskt diskussionsforum. Denna studie kan ses som ett exempel på varför analysernas utformning bör anpassas till den domän som studeras, och hur en sådan anpassning kan göras.

4.1 Radikaliseringens psykologiska mekanismer

Även om motiven för att ansluta sig till extrema grupper eller sprida hatbudskap kan skilja sig åt mellan olika individer, och radikaliseringsprocesser ser olika ut, finns det gemensamma psykologiska mekanismer som spelar in, oavsett ideologi eller personlig bakgrund. Identitet och tillhörighet är viktigt för alla, och det kan också vara en stark motiverande faktor i radikaliseringsprocesser. En radikaliseringsprocess kan se ut på många olika sätt, men ett gemensamt drag är att det sker en omprövning av identitetsuppfattningen. Vem är jag i relation till grupperna jag tillhör, grupperna jag inte tillhör och grupperna jag vill tillhöra? Vem behöver jag vara för att bli accepterad? Har jag vad som krävs för att göra skillnad i världen? En viktig identitetsfaktor är synen på ”den andre”. Bland annat McCauley och Moskalenko har påpekat att radikalisering alltid föregås av fientlighet mot en annan grupp.⁴¹ Det måste finnas en ”fiendegrupp” som anses antingen konkurrera med eller hota den egna gruppen för att våldsamma aktioner ska kunna rättfärdigas inom ramen för en politisk ideologi.

Ett annat drag som har konstaterats vara vanligt hos anhängare av våldsbejakande ideologier oavsett kultur och kontext är låg kognitiv flexibilitet och svårigheter att tolerera ambivalens.⁴² Det blir svårt att ta andras perspektiv, och att tänka i termer av ”å ena sidan...”. I stället är individen tvärsäker på att hen har rätt i sin uppfattning, och att de som inte delar uppfattningen i fråga har fel. Detta resulterar i den typ av svart-vitt, dikotomt tänkande och ovilja till diskussion som bland annat Statens Medieråd har iakttagit i sin rapport.⁴³

⁴¹ McCauley C., & Moskalenko. S., Mechanisms of political radicalization: Pathways toward terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 20(3), 2008.

⁴² Victoroff, J., The mind of the terrorist a review and critique of psychological approaches. *Journal of Conflict resolution*, 49(1), 2005.

⁴³ Statens medieråd. *Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet*. 2013

Inom ramen för det här projektet har forskning kring radikaliserings psykologi förenats med forskning kring sambandet mellan psykologi och språkbruk för att skapa en uppsättning potentiella lingvistiska markörer för radikalisering som i längden skulle kunna användas i datorstödda analyser av data från olika digitala miljöer.

Det är viktigt att betona att lingvistiska markörer för radikalisering aldrig bör tolkas utanför sitt sammanhang. Även om vissa markörer kan betraktas som mer eller mindre universella, det vill säga oberoende av ideologisk riktning, kultur eller subkultur, kan inte förekomsten av någon eller några av dessa markörer antas betyda att personen som skrivit texten är radikaliserad. Lingvistiska markörer kan betraktas som *svaga signaler* - signaler som när de förekommer ensamma inte kan antas betyda något, men som tillsammans med andra lingvistiska eller ”icke-lingvistiska” markörer kan innebära att det finns en förhöjd risk. De universella, eller kontext-oberoende, lingvistiska markörer för radikalisering som presenteras i detta avsnitt är härledda ur tidigare forskning. De kontextberoende markörerna kan däremot endast identifieras av någon som har god kännedom om den domän, eller miljö, som undersöks. I avsnitt 4.2 ges exempel på en analys av domänspecifik jargong som skulle kunna ligga till grund för identifikation av kontextberoende lingvistiska markörer för radikalisering.

På grund av att språkbruket ofta skiljer sig åt mellan olika grupper, och väldigt mycket relevant information ligger just i dessa skillnader, är det omöjligt att med hjälp av tekniker som går ut på att räkna förekomster av ord från en ordlista åstadkomma någon form av universell mätare som kan hitta extremistiska budskap eller hatbudskap i vitt skilda miljöer. För att kunna analysera en viss digital miljö krävs tekniker som är anpassade för den aktuella miljön, och som har utvecklats i samråd med experter på den aktuella miljön. Det är också viktigt att understryka att ett sådana tekniker inte automatiskt kan hitta hat- eller våldsbejakande extremistiska budskap, utan endast kan sortera materialet i olika riskgrupper för att reducera den mängd data som behöver analyseras manuellt, det vill säga av en människa.

4.1.1 Pronomen

Det finns mycket forskning som stöder att de mer eller mindre omedvetna processerna när som äger rum när vi definierar oss själva i relation till andra avspeglas i hur vi använder vissa ord. Detta gäller speciellt för pronomen, en klass av småord som vi använder för att tala om oss själva eller andra.⁴⁴ Pronomen är indexikala, vilket betyder att samma ord kan användas för att syfta på flera olika saker, beroende på vem som talar, vem som lyssnar och i vilket

⁴⁴ Pennebaker, J. W., *The secret life of pronouns: What our words say about us*. CT New York: Bloomsbury Press, 2011.

sammanhang de yttras. De flesta av oss använder på ett intuitivt sätt pronomen helt korrekt utan att fundera på hur mycket social förståelse som krävs för att det ska bli rätt. Utan att gå in i detalj på hur pronomen fungerar kan vi konstatera att de har egenskaper som gör dem synnerligen lämpade som markörer för sådant som har att göra med identitet, grupper och tillhörighet. Alla personliga pronomen är relevanta i sammanhanget, men i den forskning som ligger till grund för den här rapporten ligger fokus på första person singular, första person plural och tredje person plural. De två förstnämnda reflekterar bland annat hur mycket en person ser sig själv som enskild individ respektive gruppmedlem, medan tredje person plural kan visa hur viktigt det är för en person eller grupp att kontrastera sig mot en annan grupp. Pennebaker och Chung har genom att analysera språk bland såväl amerikanska nazister som djurrättsaktivister noterat att just frekvent användning av tredje person plural är predicerande för extremism.⁴⁵ Sannolikt är behovet att prata om ”*de andra*” större i en grupp vars existens till stor del berättigas av åtskillnaden mellan ”*oss*” och ”*dem*”.

4.1.2 Emotionalitet

Tidigare studier av transkriberade tal av al-Qaeda-ledare visar en relativt hög grad av emotionalitet jämfört med andra texter, och att andelen negativt laddade emotionsord, främst ”ilske-ord” (exempelvis hata, förbannad, slå) var betydligt större än i kontrolltexten.⁴⁶ En hög grad av emotionalitet överlag korrelerar med engagemang och närvaro i ämnet som diskuteras, vilket innebär att vi tenderar att prata eller skriva med mer emotionella ord om ämnen som vi verkligen bryr oss om, än om ämnen vi bara är svalt engagerade i. Eftersom ett starkt missnöje är grunden till all politisk extremism, kan texter med en hög grad av negativitet, i kombination med andra markörer, betraktas som potentiellt extremistiskt material. Negativitet i sig är inte på en markör för extremism, men det omvända gäller sannolikt: det vill säga att frånvaro av negativitet medför en låg sannolikhet för att materialet är extremistiskt.

4.1.3 Tankestil

Något som utmärker extremistiskt förhållningssätt är ett dikotomt, svartvitt, tänkande, där det inte finns plats för nyanser, resonering eller ambivalens.⁴⁷ Det finns olika sätt att datorlingvistiskt komma fram till att en text utmärks av denna tankestil. Bland annat kan ordräkningsbaserade mått användas för att till

⁴⁵ Pennebaker, J. W., & Chung, C. K., Language and social dynamics. Technical Report 1318, University of Texas at Austin, 2012.

⁴⁶ Pennebaker, J. W. & Chung, C. K., Computerized text analysis of al-Qaeda transcripts. *The Content Analysis Reader*, K. Krippendorf and M. A. Bock (red), Sage, 2008.

⁴⁷ Dalgaard-Nielsen, A., Violent radicalization in Europe: What we know and what we do not know. *Studies in Conflict & Terrorism*, 33(9):797–814, 2010.

exempel studera förekomster av ord som behövs för att särskilja olika begrepp från varandra; till exempel ”men” och ”förutom”, det vill säga ord som vi använder då vi analyserar eller resonerar om något. En person som berättar om något utan att analysera eller resonera använder istället mycket sammanbindande ord, i stil med ”och” eller ”då”. Genom att studera förekomsterna av särskiljande respektive sammanbindande ord går det att bilda sig en uppfattning om hur pass resonerande en text är. Under det här projektets gång ämnar vi förfina och kombinera befintliga tekniker för att hitta ett adekvat och fungerande mått för dikotom tankestil. Dikotom tankestil förekommer givetvis, precis som negativitet, ofta utanför ett extremistiskt eller grupphats-kontext, men förmågan att kunna resonera, se nyanser och väga olika ståndpunkter mot varandra är sannolikt en individuell skyddsfaktor mot radikaliserings. Således kan markörer för oflexibelt dikotomt tänkande, tillsammans med andra markörer, indikera en förhöjd risk att texten kommer från ett extremistiskt sammanhang.

4.1.4 Makt

Ibland kan rent ämnesbaserade ordlistor användas för att studera vilka teman en diskussion rör sig kring. En upptagenhet med frågor om makt är en vanlig del av extremistiska ideologers tankegods.⁴⁸ Genom att studera förekomster av makt-ord som exempelvis ”ledare”, ”kräva” eller ”överlägsen” har tidigare studier visat att bland annat att amerikanska presidenter använder betydligt mer makt-ord i sina tal precis innan de går ut i krig.⁴⁹ I en analys av manifest skrivna av ensamagerande våldsvärkare framgick det att även dessa personer använder en relativt hög frekvens av makt-ord.⁵⁰ Ett flitigt användande av makt-ord kan alltså indikera en upptagenhet av maktrelaterade frågor, något som ofta förekommer i extremistiska ideologier.

4.2 Jargong - Exempelstudie av ett diskussionsforum

Alla grupper vari tät och regelbunden kommunikation förekommer tenderar att utveckla ett gemensamt språkbruk, en jargong. Till exempel förekommer så kallad yrkesslang i många yrken, och även familjer kan ha speciella ord eller uttryck som endast familjemedlemmarna helt förstår innebörden av. Detta fyller

⁴⁸ Victoroff, J., The mind of the terrorist a review and critique of psychological approaches. *Journal of Conflict resolution*, 49(1), 2005 och Smith, A. G., From words to action: Exploring the relationship between a group's value references and its likelihood of engaging in terrorism, *Studies in Conflict and Terrorism*, 27(5) 409–437, 2004.

⁴⁹ Ireland, M., Candidates' language in speeches and interviews: Summary comparisons, 2008.

⁵⁰ Cohen, K., Kaati, L., & Shrestha, A., Linguistic analysis of lone offender manifestos. In *International Conference on CyberCrime and Computer Forensics*, 2016.

flera syften, dels underlättar det kommunikationen, dels är det ett sätt för den enskilda individen att förstärka den sociala identiteten och visa var hen hör hemma. Att låta bli att anpassa sig till språkbruket i en grupp kan vara ett sätt att visa distans, likaså kan en jargong som skiljer sig mycket från vardagligt språkbruk vara ett sätt att markera distans från etablissemangen (till exempel vissa ungdomskulturer). Forskning har visat att det finns ett samband mellan sammanhållningen i en grupp och medlemmarnas språkliga anpassning.⁵¹ Även i digitala miljöer har det visats att gemensamt språkbruk uppstår efter en tids kommunikation i grupp.⁵² Genom att studera i vilken grad användarna av ett visst medium anpassar sitt språk till varandra och hur mycket så kallad domänspecifik jargong de använder går det alltså att dra vissa slutsatser om hur sammanhållningen mellan dem ser ut. Genom att studera innehållet i jargongen kan vi också lära oss en del om vad som är viktigt för gruppen och hur de definierar sig själva i förhållande till omvärlden.

4.2.1 Exemplet Flashback

Flashback är ett av Sveriges största webbforum. Under mottot ”Yttrandefrihet på riktigt” upplåter Flashback utrymme för sina drygt 1 miljon medlemmar att skriva om allt från husdjurskötsel till tortyrvideos i något av de 126 delforumen. Flashback har uppmärksammats i media, bland annat för rasistiska inlägg. Vi har studerat den domänspecifika jargongen på delforumet *Integration och invandring*⁵³. Forumet är öppet för alla Flashback-medlemmar som vill diskutera dessa ämnen, dock tycks den absoluta majoriteten av forumskribenterna (på just det här forumet) vara invandringskritiska. Många uttryck och påståenden som i flera andra kontexter skulle kunna betraktas som hatbudskap tycks passera som norm på forumet. Flashback har ofta uppmärksammats i media på grund av detta, bland annat i en artikelserie i Aftonbladet kallad ”Hatet på Flashback”.⁵⁴ Sedan delforumet öppnades år 2007 har mer än 56 000 användarnamn skrivit ca 1,5 miljon poster i ca 25 000 trådar (november 2016). I vår analys ingår all text som skrivits på delforumet från starten 2007 till mitten av november 2016.

Utifrån en manuell analys av ett antal inlägg skrivna av etablerade medlemmar upprättades en lista med ord och uttryck som bedömaren inte kände igen från vardagsdiskurs. Listan kom att innehålla ett flertal värderande referenser till icke-svenska etniciteter (värdeneutrala benämningar som exempelvis ”somalier” togs inte med), liksom olika referenser till det påstått invandringsvänliga

⁵¹ Gonzales, A.L., Hancock, J.T., & Pennebaker, J.W., Language style matching as a predictor of social dynamics in small groups. *Communication Research*, 2009.

⁵² Danescu-Niculescu-Mizil, C., Gamon, M., & Dumais, S., Mark my words!: linguistic style accommodation in social media. In *Proceedings of the 20th international conference on World wide web* sid. 745-754. ACM, 2011.

⁵³ <https://www.flashback.org/f226>

⁵⁴ Hatet på Flashback - Artikelserie i Aftonbladet

majoritetssamhället. Även vissa verb och adjektiv användes på ett annorlunda sätt i forumet. Jargong-orden kunde delas upp i fyra kategorier:

- **Vanliga ord med överförd eller metaforisk betydelse.** Skrivs det om ”parasiter” på ett trädgårdsforum kan det förväntas att det är faktiska parasiter det talas om, men många förekomster av ord som ”parasit” på ett invandringsforum ger en ledtråd om att ordet används i metaforisk mening. Ett vanligt förekommande exempel är ordet ”berikad”, som i Flashback-sammanhang inte betyder att man har blivit rikare på något, utan att man har blivit utsatt för ett brott där gärningsmannen är invandrare.
- **Vanliga ord med speciell kontextberoende signifikans.** Ett exempel är ordet ”jude” som förekommer frekvent på Integration och invandring, trots att det på ett svenskt invandringsforum på 2000-talet egentligen inte finns anledning att nämna judar särskilt mycket. Att ordet ändå förekommer har att göra med den klassiska konspirationsteorin om att judar har initierat mångkultur som ett medel att splittra folket. Det är i denna typ av resonemang som ordet framför allt förekommer på forumet.
- **Neologismer.** Neologismer, eller nyord, skapas ofta inom en grupp för att effektivisera kommunikationen. Ett exempel på nyord i Flashback-jargongen är ordet ”rasblandare” som refererar till en person som har en förmodad sexuell relation med någon av annan etnicitet.
- **Nedsättande benämningar.** Denna kategori är den i särklass mest förekommande på listan, och överlappar också i hög grad med övriga tre kategorier. Att tala föraktfullt om andra grupper kan vara ett sätt att stärka den egna sociala identiteten.⁵⁵ Den här typen av ord tjänar ingen deskriptiv funktion, utan används för att förmedla en känsla eller attityd, till exempel avsmak, förakt eller aggression.⁵⁶ En stor andel av dessa ord utgjordes av rasistiska skällsord som förekom i väldigt hög grad, med stor variation och uppfinningsrikedom, på forumet.

4.2.2 Jargong förändras över tid

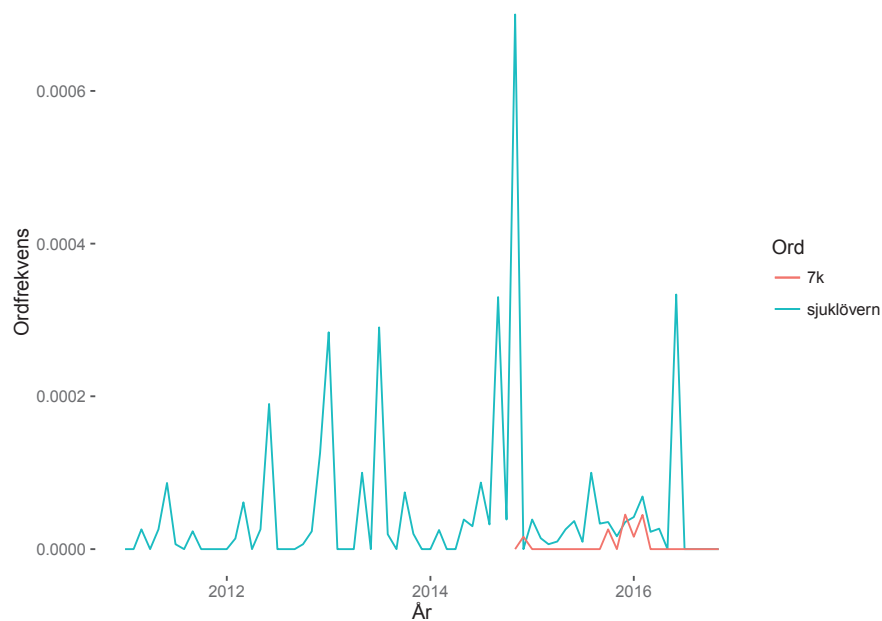
I takt med att världen förändras, förändras också det sätt vi talar om den på. Aktuella världshändelser brukar avspegla sig i språkbruket på till exempel bloggar och sociala medier.⁵⁷ På integration och invandring kunde vi se ordet ”sjuklövern” etableras i början av 2011. Sverigedemokraterna hade då ett par månader tidigare valts in i Sveriges riksdag, och eftersom många av

⁵⁵ Hewstone, M., Rubin, M., & Willis, H. Intergroup Bias, *Social Psychology*, 3, sid. 323–344, 2002.

⁵⁶ Jeshion, R., Slurs and Stereotypes. *Analytic Philosophy* 54 (3): 314-329. 2013.

⁵⁷ Cohn, M. A., Mehl, M. R. & Pennebaker, J.W., Linguistic markers of psychological change surrounding September 11, 2001. *Psychological Science*, 15, sid 687-693, 2004.

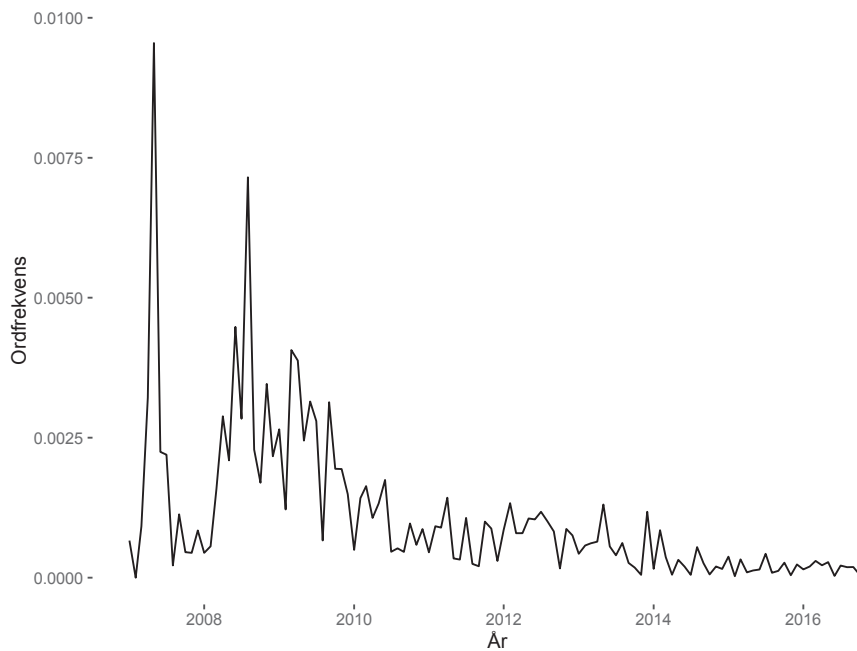
diskussionerna kom att handla om detta behövdes antagligen ett ord som kunde referera till alla riksdagspartier utom Sverigedemokraterna. Ordet etablerades snabbt på forumet och nådde en kulmen under regeringskrisen efter riksdagsvalet 2014. Ungefär samtidigt började förkortningen 7k att användas. Förkortningen verkade dock aldrig riktigt etableras som en ersättare för det ursprungliga ordet. Figur 1 visar hur ordet "sjuklövern" och förkortningen "7k" användes på forumet. Ett ord som "sjuklövern" reflekterar föreställningen om övriga riksdagspartier som en homogen massa, ett kontrasterande "de andra", som stärker sammanhållningen mellan SD-sympatisörer.

Figur 1. Användandet av ordet "sjuklövern" och "7k" på Flashbackforumet Integration och invandring.

Ibland är språkliga förändringar mer subtila och sker över en längre tid. Till exempel har förekomsten av ordet "blatte" på forumet minskat stadigt sedan 2007 (se figur 2). Den som bara studerar ordet "blatte" kan vilja dra slutsatsen att forumet blir mindre rasistiskt över tid, men det verkar snarare som om ordet bytts ut mot andra, ofta grövre, benämningar. En orsak till att ordet används mindre på forumet kan vara att det med tiden har kommit att förlora i förolämpningskraft i och med att personer med invandrarbakgrund oftare kallar sig själva för blattar.

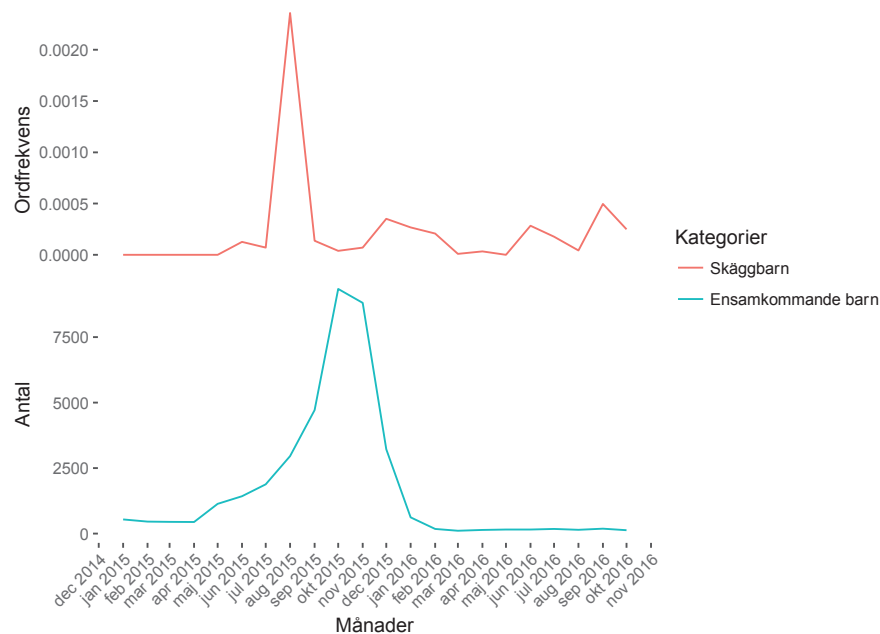
En annan tänkbar orsak är att ordet helt enkelt har blivit gammalt. Slangord och jargong har ofta inte så lång livslängd.⁵⁸

Figur 2. Användandet av ordet "blatte" på Flashback forumet integration och invandring.

En av de grova och förolämpande benämningar som florerat på senare tid är "skäggbarn". Ordet anspelar på föreställningen att många av de ensamkommande flyktingbarn som kommer till Sverige i själva verket är vuxna män som ljuger om sin ålder. Ordet dök upp första gången 2014, men etablerades inte förrän våren 2015, och nådde en topp samtidigt som flyktingströmmarna till Sverige började öka drastiskt (se figur 3). Under 2016 har det inte kommit många ensamma flyktingbarn, men frekvent medierapportering kring kontroverser runt de ensamkommande har gjort att ordet "skäggbarn" ligger kvar på en ganska stabil nivå, tillsammans med synonymer som till exempel "barn" inom citationstecken.

⁵⁸ Danescu-Niculescu-Mizil, C., West, R., Jurafsky, D., Leskovec, J., & Potts, C., No country for old members: User lifecycle and linguistic change in online communities. *Proceedings of the 22nd international conference on World Wide Web*, sid. 307-318, 2013.

Figur 3. Användandet av ordet "skäggbarn" och antalet asylsökande ensamkommande barn månad för månad.⁵⁹

4.2.3 Vilka använder mycket jargong och vad säger det om dem?

I en pågående studie av nytilkomna användare på integration och invandring har det visats att nya användare som ägnar sig åt kontinuerlig aktivitet (postar oftare än var tionde dag) använder ungefär 30% mer jargong-ord än resten av forumanvändarna. De använder också 40% mer vi-ord, som i avsnitt 4.1 definierades som en markör för gruppidentitet. En tolkning av resultaten är att de nytilkomna aktiva användarna vill markera sin tillhörighet genom att använda jargong. Utifrån hypotesen att de individer med det största behovet av att identifiera sig med gruppen också har de starkaste negativa attityderna mot utgruppen, har vi i en annan studie⁶⁰ skilt ut de användare på forumet som använder betydligt mer jargong-ord än de övriga för att se om de även skiljer sig åt när det gäller de lingvistiska markörer för radikaliserings (pronomen, emotionalitet, tankestil, makt-ord) som tidigare beskrivits i avsnitt 4.1.

⁵⁹ Statistik för asylsökande ensamkommande barn i Sverige hämtad från Migrationsinfo.se

⁶⁰ Cohen, K., Kaati, L., Isbister, T., & Shrestha, A., Linguistic Markers of a Radicalized Mind-set Among Extreme Adopters. Cyber Deviance Detection (CyberDD 2017), 2017.

En av hypoteserna var att dessa extrema jargong-användare var mer grupporienterade än forumskribenter i allmänhet, och därför använde färre jag-ord och fler vi-ord. Detta visade sig stämma, gruppen av extrema jargong-användare och använde statistiskt signifikant⁶¹ färre jag-ord och fler vi-ord. Detta resultat kan utifrån tidigare forskning på pronomen tolkas som att bruket av jargong avspeglar en stark känsla av gruppidentitet.

Huvudhypotesen i studien var dock att extrema jargong-användare också använder fler lingvistiska markörer för ”radikalisering” (se avsnitt 4.1). De lingvistiska markörer som undersöktes var:

- Tredje person plural (”de-ord”)
- Emotionalitet (positivitet, negativitet och ilska)
- Tankestil (mer inklusiva ord och mindre exklusiva ord)
- Makt

Det visade sig att de extrema jargong-användarna signifikant skiljde sig från resten av forumet när det gällde sex av de totalt sju testade markörerna. Viljan att vara del av en grupp som skriver negativt om invandring på nätet tycks alltså inte enbart begränsa sig till att markera tillhörighet genom en medveten anpassning av språkbruk, utan deltagandet verkar genomsyra tankesättet på flera plan. För mer detaljer om studien; vilket tillvägagångssätt som använts och vilka statistiska tester som gjorts se Cohen, Kaati, Isbister, och Shrestha (i tryck).⁶²

⁶¹ Detta visades med statistiska signifikans test, den intresserade kan läsa mer i om detta i Cohen, K., Kaati, L., Isbister, T., Shrestha, A., Linguistic Markers of a Radicalized Mind-set Among Extreme Adopters. Cyber Deviance Detection (CyberDD 2017), 2017

⁶² Cohen, K., Kaati, L., Isbister, T., Shrestha, A., Linguistic Markers of a Radicalized Mind-set Among Extreme Adopters. Cyber Deviance Detection (CyberDD 2017), 2017.

Del 2

5 Våldsbejakande radikal nationalism

Begreppet våldsbejakande radikal nationalism betecknar ideologier baserade på föreställningen att ett territorium tillhörande en viss etnicitet, ras eller kultur med våld behöver försvaras mot andra etniciteter, raser eller kulturer. Till den radikalnationalistiska miljön räknas bland annat nationalsocialiska och islamofobiska/counterjihad-rörelser.⁶³ Ideologierna skiljer sig åt på vissa punkter, till exempel beträffande sin betoning på ras kontra etnicitet, men gemensamma nämnare är främlingsfientlighet och narrativ präglade av konspirationsteorier.

De radikalnationalistiska rörelserna har en stor närvaro på internet där de öppet rasistiska ideologierna sömlöst tycks glida över i en mer allmänt accepterad högerpopulism. Detta innebär att de flesta av oss kommer i kontakt med olika former av hatbudskap kring etnicitet, ras eller kultur. Southern Poverty Law Center konstaterar i en kartläggning av aktiva amerikanska hatgrupper att det 2015 fanns 892 hatgrupper i USA.⁶⁴ Av dessa är 190 stycken associerade med Ku Klux Klan⁶⁵, 94 stycken nynazistiska⁶⁶ och 95 vita nationalister⁶⁷.

I den här rapporten försöker vi skapa en förståelse för delar av det radikalnationalistiska material som finns tillgängligt på internet. Det är precis som Ekman konstaterar i den kartläggning som gjordes av högerextrema miljöer 2011, svårt att avgöra hur mycket sådant material det egentligen finns.⁶⁸ Det finns en mängd olika radikalnationalistiska grupper och platser på nätet med olika inriktningar och ideologier. Både grupper och individer är aktiva på alla möjliga former av sociala medier och sprider på så sätt sina budskap.

5.1 Diskussionsforum och hatbudskap på nätet

På internet finns en mängd olika radikalnationalistiska diskussionsforum med en stark internationell prägel. I den här rapporten beskrivs tre av dessa: Stormfront,

⁶³ Counterjihad rörelsen samlas av föreställningen att det pågår en ”islamisering” av Europa.

Anhängare har en intolerant syn på islam och muslimer.

⁶⁴ Southern Poverty Law Center (SPLC) Active Hate Groups in the United States in 2015. Intelligence report. 2015.

⁶⁵ Ku Klux Klan (KKK) är en ökad organisation som grundades 1865. KKK riktar framför allt sina hatkampanjer mot svarta amerikaner men de har också attackerat judar, immigranter, homosexuella och katoliker.

⁶⁶ Grupper som hatar judar och beundrar Adolf Hitler och Nazi-Tyskland. Grupperna har också ett hat mot andra minoriteter och skyller sociala problem på den judiska konspirationen som kontrollerar regering, finansiella institutioner och media.

⁶⁷ Grupper som har en vit separatistisk ideologi som grundar sig i föreställningen om den vita rasens överlägsenhet.

⁶⁸ Statens medieråd, Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet, 2013.

The Daily Stormer och Vanguard News Network. Vi kommer att göra djupare analyser av dessa forum inom ramen för det här projektet då vi bland annat kommer att studera hur olika händelser påverkar diskussionerna. Anledningen till att vi valt just dessa tre utländska forum är att det är de största och mest välkända internationella radikalnationalistiska forumen. Dessutom översätts och publiceras ofta material från dessa sidor i svenska forum, exempelvis på Nordiska motståndsrörelsens hemsida. Dessa tre forum har med stor sannolikhet en betydande mängd besökare från Sverige (något som kan ses i Stormfronts tillgängliga besöksstatistik).

5.1.1 Stormfront

Det absolut mest kända radikalnationalistiska diskussionsforumet är Stormfront⁶⁹. Stormfront har över 12 miljoner inlägg på en mängd olika delforum. Stormfront grundades 1995 av amerikanen Don Black, som har ett förflutet som aktiv i Ku Klux Klan och diverse nationalsocialistiska grupper. På Stormfronts första sida finns följande beskrivning:

“We are a community of racial realists and idealists. We are White Nationalists who support true diversity and a homeland for all peoples. Thousands of organizations promote the interests, values and heritage of non-White minorities. We promote ours.”

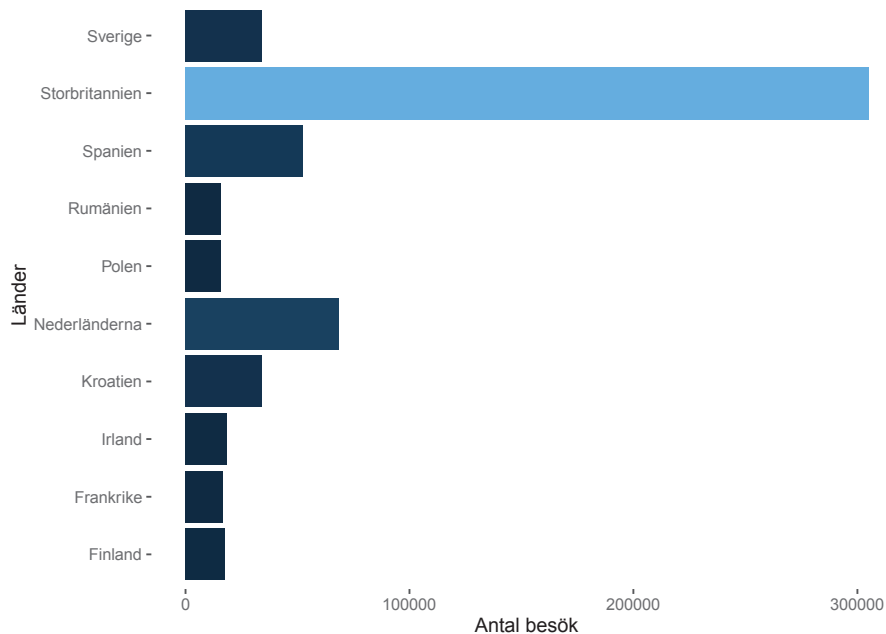
Förutom ett aktivt diskussionsforum tillhandahåller Stormfront också dagliga radiosändningar, bloggar, chattmöjligheter och olika former av grupper.

Flera välkända högerextrema profiler är eller har varit aktiva på Stormfront. Anders Behring Breivik var aktiv under användarnamnet “year2183”. Southern Poverty Law Center (SPLC) skriver i en av sina rapporter att 100 mord har begåtts av registrerade medlemmar på Stormfront under en sexårsperiod.⁷⁰

Stormfront har valt att visa information om sina besökare genom statistik från Google analytics. Under tidsperioden 2016-08-28 till 2016-11-25 hade sidan nästan 3,4 miljoner besökare. Av dessa var ca 2,2 miljoner besökare unika och runt 34 000 kom från Sverige. Figur 4 visar antalet besökare från några europeiska länder under en tremånadersperiod.

⁶⁹ www.stormfront.org

⁷⁰ Beirich, H., Twenty years of hate, SPL Intelligence report, 2015.

Figur 4. Antal besökare till Stormfront från delar av Europa under tre månader (augusti 2016 – november 2016)

5.1.1.1 Innehåll

I de över 12 miljoner posterna på Stormfront behandlas alla möjliga (och omöjliga) ämnen. Stormfront är uppdelat i ett flertal kategorier och varje kategori består i sin tur av en mängd olika delforum. Ett av delforumen på Stormfront handlar om Skandinavien och Baltikum, och har i skrivande stund ungefär 42 000 inlägg fördelat på ca 4300 diskussionstrådar. Diskussionerna, som förs på både engelska och skandinaviska språk, handlar främst om skandinaviska händelser. I ett annat delforum diskuteras grunderna för vit nationalism, och det finns diskussionstrådar som handlar om allt från huruvida svarta är mer lika apor till hur man förstår judar.

Ett av Stormfronts delforum är enbart för kvinnor. Forumet har i skrivande stund nästan 60 000 inlägg i 1700 diskussionstrådar. Diskussionstrådarna handlar om allt från skönhets tips och amningsråd till hur man hanterar personer av en "annan ras" på arbetsplatsen. De diskussionstrådar som engagerat flest kommentarer är en graviditets/vill bli gravid-diskussionstråd, samt en tråd om att älska vita män. Båda dessa diskussionstrådar har runt 3 000 kommentarer vardera. En intressant aspekt med könsspecifika delforum är att de skapar en möjlighet att analysera skillnader i hur kvinnor och män uttrycker sig på den här typen av

radikalnationalistiska forum och hur de ser på sin identitet inom den ideologiska miljön.

5.1.2 Vanguard News Network (VNN)

Vanguard News Network (VNN) är ett annat amerikanskt forum för radikala nationalistiska åsikter. VNN grundades av Alex Linder år 2000 och är en av de största vitmakt-miljöerna på Internet. VNN består av två delar: en nyhetssida där bland annat Linder postar nyheter och ett diskussionsforum där folk från hela världen diskuterar alla möjliga ämnen. VNNs motto är "*No Jews. Just Right*".⁷¹ Linder är också en av grundarna till nyhetstidningen "Aryan Alternative Newspaper" som precis som VNN sprider en ideologi innefattande hat mot judar, svarta och latinamerikaner.⁷² Ett stort fokus ligger på att informera läsare om hur man avkodar artiklar från etablerade media och på så sätt få fram vad dom "egentligen" menar. Detta grundas i föreställningen om att all media är kontrollerad av judar och att regeringen är ockuperad av sionister.⁷³

5.1.3 The Daily Stormer

The Daily Stormer⁷⁴ är ett välbesökt radikalnationalistiskt forum (en dålig dag sägs sidan ha runt 10 000 besökare.⁷⁵) som säger sig sträva efter att bevara den västerländska civilisationen. The Daily Stormer skiljer sig från mer traditionella textbaserade forum, som exempelvis Stormfront och VNN forum, i och med att det till stor del är bilder som delas och kommenteras. På the Daily Stormer kan man både kommentera och läsa innehållet anonymt. Den största delen av inläggen består av rasistiska och antisemitiska filmer och bilder som kommenteras flitigt.

The Daily Stormer skapades av Andrew Anglin för att attrahera tonåringar. På forumet har sympatisörer uppmanats att sprida flygblad med nazistpropaganda till vita barn som spelar Pokemon Go. Flygbladen visar den välkända pokemonen Pikachu utklädd till Hitler med uppmaningar om att organisera sig inför ett kommande raskrig.⁷⁶ I ett annat försök att locka fler läsare till the the Daily Stormer utfördes en hackerattack där flygblad skickades ut till skrivare på ett dussintal olika college i USA. Flygbladen var täckta av svastikas och nämnde

⁷¹ Ungefär: Inga judar. Bara höger.

⁷² Neo-Nazi Aryan Alternative Newspaper Reappears, ADL, 2009.

⁷³ På engelska kallas detta för Zionist-Occupied Government som ofta förkortas ZOG. ZOG har blivit en vanlig förekommande förkortning i radikal nationalistiska miljöer.

⁷⁴ www.dailystormer.com

⁷⁵ Beirich, H., Blog wars: The Daily Stormer and its racist frenemies, Southern Poverty Law Center, 2015.

⁷⁶ Medwed, R., Now the Alt-Right is Targeting Young Boys with Pokémon Nazi Challenge, The new Civil Rights Movement, 12 September 2016.

“the struggle for global white supremacy” tillsammans med uppmaningar att besöka the Daily Stormer.⁷⁷

5.2 Radikalnationalism i Sverige

Den radikalnationalistiska miljön i Sverige har en stor närvaro i digitala miljöer, vilket tidigare konstaterats av bland annat Medierådet.⁷⁸ Stiftelsen Expo har i sin årsrapport gjort en kartläggning av den rasideologiska miljön i Sverige, det vill säga de grupper och aktörer som vill forma ett homogent samhälle med vad de uppfattar som vitthet som bärande princip.⁷⁹ Den rasideologiska miljön är en del av den radikalnationalistiska miljön. Expo identifierar i sin analys 15 olika grupper inom den rasideologiska miljön. Bland dessa finns bland annat Nordiska motståndsrörelsen, Nordisk ungdom, Motgift och det numera nedlagda Svenskarnas parti. Nordiska motståndsrörelsen var enligt Expo den mest aktiva gruppen av dessa.

I Sverige finns ett flertal bloggar, diskussionsforum och nyhetssidor som är invandringskritiska och som i många fall sprider hatbudskap. Framför allt de invandringskritiska alternativa medierna och deras kommentarfält har fått stor uppmärksamhet på senare tid. Holt gjorde under 2016 en studie av de invandringskritiska alternativmedierna Avpixlat, Exponerat, Nyheter Idag, Fria Tider, Dispatch International, Sputnik och Nya Tider.⁸⁰ Holt noterar i studien att det finns skillnader på hur nyheterna presenteras i de invandringskritiska alternativmedierna jämfört med etablerade journalistiska medier, exempelvis rapporterar de invandringskritiska medierna på ett mer personligt sätt och de är också mer negativa än etablerade medier.

5.3 Invandringskritiska alternativmedier och berättelsen om Folket, Eliten och Minoriteten

Ett gemensamt narrativ⁸¹, en delad uppfattning om hur verkligheten ser ut och vilket historiskt händelseförlopp som lett fram till den, är ett viktigt och effektivt

⁷⁷ Markovich, A., Hacker Says He Printed Anti-Semitic and Racist Fliers at Colleges Across U.S. New York Times 28 mars 2016.

⁷⁸ Statens medieråd, Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet, 2013.

⁷⁹ *Hatets politik*. Expos årsrapport om rasideologiska miljön 2015. <http://expo.se/hatetspolitik/>

⁸⁰ Holt, K., *Skilda verkligheter? "Internets undervegetation" vs "PK-maffian"*

I migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om? Institutet för mediestudier, 2016.

⁸¹ Narrativ betyder ungefär ”sammanhängande berättelse”

sätt att förstärka social identitet och att hålla ihop en grupp.⁸² Detta har bland annat utnyttjats i näringslivet, där så kallad *corporate storytelling* används som ett medel för att stärka företagskultur och även utnyttjas i marknadsföring.⁸³ Denna typ av historieberättande har också en viktig funktion vad gäller att stärka sammanhållningen i en grupp med gemensam ideologi.⁸⁴ Att känna till det narrativ som förmedlas i en viss miljö är en förutsättning för att kunna studera propaganda. De narrativ som återfinns i extremistiska grupper är oftast baserade på grova generaliseringar och stereotyper, i övrigt kan de skilja sig åt. Här redovisas en studie där fokus ligger på de stereotypiska generaliseringarna i ett så kallat *högerpopulistiskt narrativ* och i vilken mån narrativet reproduceras i de så kallade invandringskritiska alternativmedierna.⁸⁵

Alternativ media är traditionellt benämningen på media som produceras för en begränsad spridning, utan statligt stöd. I och med att internet har underlättat såväl produktion som spridning, har alternativa mediasajter blivit ett vanligt fenomen som många vid något tillfälle har tagit del av.⁸⁶ I Sverige förekommer alternativmedier på internet främst i form av invandringskritiska alternativa medieplattformar, som också är i fokus för den studie som återges här. Det finns på många håll en oro kring att de invandringskritiska alternativmedierna genom sin stora spridning är på väg att normalisera rasism och främlingsfientlighet, och att de sprider antidemokratiska budskap. Samtidigt hävdar företrädare för alternativmedierna att det är de etablerade medierna, så kallade ”mainstreammedia” som är antidemokratiska i och med att de undanhåller vissa fakta och censurerar åsikter, främst kring problem med invandring.⁸⁷

I ett samarbete med Expo gjordes en studie av det så kallade *högerpopulistiska narrativet* i alternativmedia. Expo har under sitt arbete med radikalnationalistiska miljöer noterat att samma berättelse ofta återkommer, i lite olika former, men med samma grundläggande dramaturgi.⁸⁸ Berättelsens tre aktörer är *Folket*, *Eliten* och *Minoriteten*. I stora drag går narrativet ut på att eliten (bland annat media och politiker) för att behålla sin makt använder minoriteten (exempelvis invandrare,

⁸² Ochs, E., Constructing social identity: A language socialization perspective, *Research on language and social interaction*, vol. 26, no. 3, pp. 287–306, 1993.

⁸³ Gill, R., An integrative review of storytelling: Using corporate stories to strengthen employee engagement and internal and external reputation. *PRism*, 8(1), 1-16. 2001.

⁸⁴ Polletta, F., *It was like a fever: Storytelling in protest and politics*. University of Chicago Press. 2009.

⁸⁵ Kaati, L., Shrestha, A., Cohen, K., & Lindquist, S., Automatic detection of xenophobic narratives: A case study on Swedish alternative media. In *Intelligence and Security Informatics, 2016. ISI 2016. IEEE International Conference on*. IEEE, Tuscon, September 2016.

⁸⁶ Downing, F., *Radical Media. Rebellious Communication and Social movements*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc., 2001.

⁸⁷ Holt, K., ”Alternativmedier”? en intervjustudie om mediekritik och mediemisstro, I *Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om?* Institutet för mediestudier, 2016.

⁸⁸ Lindberg, A., Vår demokrati ruttnar inifrån. Ledare special. *Aftonbladet*.

muslimer och homosexuella) som ett vapen mot folket. Folket luras att tro att till exempel invandring kommer att gynna dem, medan den i själva verket urholkar deras motståndskraft, så att de kommer att kunna utnyttjas än mer av eliten. Vi uppfattar att beskrivningarna av de olika aktörerna överensstämmer med en modell för hur människor på ett psykologiskt plan tenderar att stereotypisera så kallade *utgrupper*, det vill säga grupper vi själva inte hör till.⁸⁹ Enligt denna modell tillhör Minoriteten den *föraktade stereotypen*, Eliten den *avundade stereotypen* och folket den *paternalistiska*, eller *beskyddade*, *stereotypen*. Vi har gjort antagandet att om dessa stereotyper förekommer frekvent i samma text så är det ett tecken på att det narrativ vi beskrivit ovan förekommer i texten.

Expo konstruerade utifrån sin expertis i ämnet egna ordlistor som fångade hur de uppfattat att olika grupper benämns i radikalnationalistiska sammanhang. Ordlistan Minoriteterna kom att innehålla ord präglade av främlingsfientliga benämningar, som till exempel *välfärdsparasiter*, medan ordlistan Eliten dominerades av ord som *flyktinkramare* och *PK-censuren*. En tredje lista, kallad Folkets företrädare, innehöll endast ett fåtal ord, exempelvis *sanningssägare* och *Sverigevänlig*. Ordlistorna Eliten och Minoriteterna användes för att jämföra några olika invandringsfientliga alternativmedier, dels sinsemellan, dels med etablerade medier, representerade av Sveriges största morgontidning DN och Sveriges största kvällstidning Aftonbladet. Vi har också använt textanalysprogrammet LIWC för att undersöka emotionalitet och tredje person plural i dessa medier. Vi utgår då från tidigare forskning som visar att negativa känslor och tredje person plural förekommer oftare i politiskt radikala texter.⁹⁰ Urvalet av alternativmedier är gjort i samråd med Expo för att representera den glidande skalan från socialkonservativ till nationalsocialistisk. För alternativmedierna analyseras samtliga artiklar skrivna under 2015, vilket innebär att mer material analyserats från medier som publicerat fler artiklar (se tabell 1).

De artiklar som analyserats från DN (1747 stycken) och Aftonbladet (613 stycken) är ett urval av publicerade inrikesnyheter och politiska nyheter från 2015. I tabell 1 visar vi, förutom antal analyserade artiklar, antalet gilla-markeringar på vart och ett av mediernas Facebook-sidor. Precis som att besöksräknare och antal följare inte är någon pålitlig indikator på alternativmediernas påverkan på individer eller samhället i stort,⁹¹ kan gilla-markeringarna endast ge en ungefärlig uppfattning om deras relativa räckvidd.

⁸⁹ Fiske, S.T., Cuddy, A.J.C., Glick, P., & Xu, J., A model of (often mixed) stereotype content: competence and warmth respectively follow from perceived status and competition, *Journal of personality and social psychology*, vol. 82, no. 6, 2002.

⁹⁰ Pennebaker, J. W., & Chung, C. K. Computerized text analysis of al-Qaeda transcripts. In K. Krippendorf and M. A. Bock, editors, *The Content Analysis Reader*. Sage, 2008.

⁹¹ Holt, K., "Alternativmedier"? en intervjustudie om mediekritik och mediemisstro, i *Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om? Institutet för mediestudier*, 2016.

Tabell 1. Antal artiklar och Facebook gilla-markeringar från de invandringskritiska alternativmedier vi studerat.

Namn	Gilla-markeringar*	Antal analyserade artiklar
Nyheter Idag	24996	1400
Fria tider	40320	4856
Samtiden	6359	2632
Avpixlat	9526	4391
Nordfront	--**	619

* Antal gilla-markeringar på Facebook den 11 december 2016.

** Nordfronts Facebook-sida stängdes ned 2014 då den bröt mot reglerna.

De invandringskritiska alternativmedier som ingår i analysen beskrivs nedan.

Samtiden⁹² presenterar sig själv som en ”oberoende nyhetsajt med socialkonservativ tendens på ledarsida” med syftet att presentera objektiva nyheter med relevanta analyser och diskussioner.

Fria tider⁹³ presenterar sig som ”en partipolitiskt obunden konservativ tidning som bedriver självständig journalistik” och förnekar kopplingar till SDU, trots att sådana kopplingar har hävdats från andra håll.⁹⁴

Nyheter idag presenterar sig själva som en ”oberoende nyhetsajt i tabloidform som inriktar sig på politik, skvaller, sociala medier samt utrikesnyheter”. Nyheter Idag säger sig stå på en libertariansk grund och sakna direkt koppling till någon politisk organisation.⁹⁵

Avpixlat beskriver sig som en ”oberoende Sverigevänlig webbplats för nyheter och opinion”.⁹⁶ Avpixlat, som kanske främst gjort sig kända för sina hatiska kommentarsfält, sägs ha kopplingar till Sverigedemokraterna.⁹⁷

⁹² <http://samtiden.nu>

⁹³ <http://www.friatider.se>

⁹⁴ Så ljuger SD-ledningen om Fria Tider, *Fria Tider* 27 april, 2015.

⁹⁵ Information hämtad från <http://nyheteridag.se/om-oss-kontakt/>

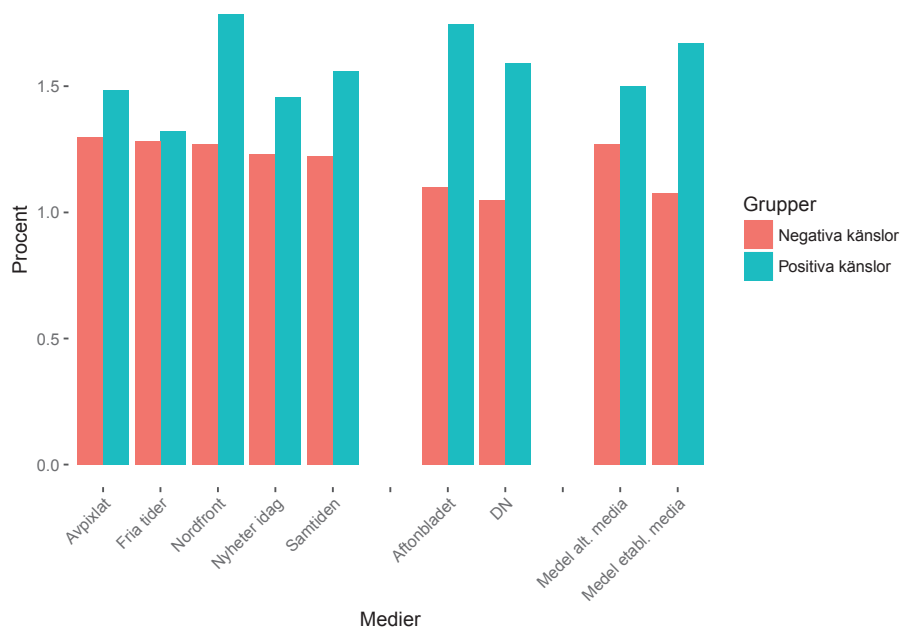
⁹⁶ Information hämtad från <http://avpixlat.info/om-avpixlat/>

⁹⁷ Se exempelvis Larsson, M.J., Kent Ekeröth medger koppling till Avpixlat Dagens Nyheter 28 juni 2013.

Nordfront är den nordiska motståndsrörelsens nyhets- och informationskanal som uppdateras flera gånger dagligen med ett selektivt urval av inrikes- och utrikesnyheter.⁹⁸ Nordiska motståndsrörelsen är en nazistisk organisation med det uttalade målet att skapa en auktoritär nationalsocialistisk stat.⁹⁹

5.3.1 Resultat och analys

När det gäller negativitet fanns det en otvetydig skillnad mellan invandringskritiska alternativmedierna å ena sidan och de etablerade medierna å den andra. Resultaten för hur mycket positiva respektive negativa ord som används i varje medium visas i figur 5.

Figur 5. Användandet av positiva och negativa ord på invandringskritiska alternativmedier och etablerade medier

I figuren visas också skillnaden i medelvärde för positiva respektive negativa ord mellan de invandringskritiska alternativmedierna och de etablerade medierna.

⁹⁸ www.nordfront.se

⁹⁹ Information hämtad från <https://www.nordfront.se/var-politik.smr>

Skillnaden i negativa ord mellan de etablerade medierna och de invandringskritiska alternativmedierna var statistiskt signifikant.¹⁰⁰

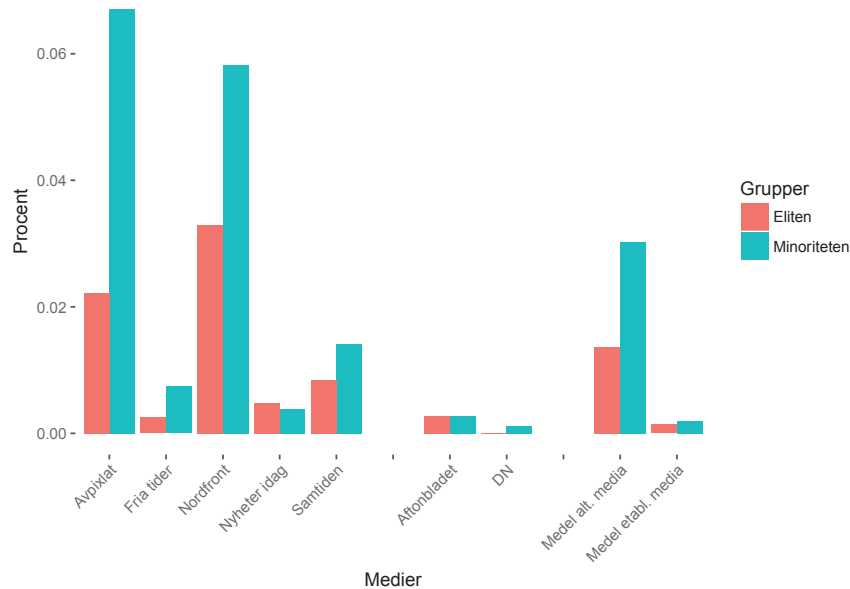
Vi mätte också förekomsten av tredje person plural i de olika tidningarna, men fann ingen tydlig skillnad mellan de invandringskritiska alternativmedierna och de etablerade medierna. Skillnaderna var stora mellan alla medier, och tredje person plural förekom exempelvis mer på Aftonbladet än på Nordfront och Nyheter idag. Däremot finns det en statistisk signifikant skillnad i förekomsten av tredje person plural om man jämför på gruppnivå mellan de invandringskritiska alternativmedierna och de etablerade medierna.

När det kommer till användandet av orden i det högerpopulistiska narrativet visar det sig att Minoriteten, som i Expos ordlistor omnämns i övervägande negativa ordalag, nämns i väldigt liten utsträckning i etablerade media, medan de förekommer i högre, men varierande, grad i alternativmedierna. Eliten nämns inte alls i DN, och endast i liten grad i Aftonbladet. Variationen i Eliten-ord är stor bland alternativmedierna. Figur 6 visar hur mycket de olika medierna pratar om Eliten och Minoriteten, samt skillnaderna i medelvärdet mellan de två grupperna.

Nordfront använder mycket Minoritet-ord, och mest Eliten-ord av alla undersökta medier, vilket kan tyda på att det högerpopulistiska narrativet är etablerat. Till skillnad från övriga medier har Nordfront en uttalad tillhörighet till en politisk organisation med ett uttalat mål, vilket gör att ett gemensamt narrativ är viktigt för att stärka gruppandan. Nordfront har också väldigt stor mängd positivt laddade ord (Aftonbladet är det enda mediet som har mer), vilket sannolikt också har att göra med deras tillhörighet till en organisation med fokus

¹⁰⁰ Mer detaljer om studien och statistiska signifikans tester finns i Kaati, L., Shrestha, A., Cohen, K. & Lindquist, S. Automatic detection of xenophobic narratives: A case study on Swedish alternative media. In *Intelligence and Security Informatics, 2016. ISI 2016. IEEE International Conference on*. IEEE, Tuscon, 2016.

på mobilisering och strävan mot ett gemensamt mål.

Figur 6. Resultaten från analysen av användandet av ord från *Eliten* och *Minoriteten*

Avpixlat har den största andelen Minoritet-ord av alla, och även om den också har relativt mycket av Eliten-ord, så står dessa kategorier inte i proportion till Minoriteten-orden. Det skulle kunna tyda på en hög grad av främlingsfientlighet med en relativt låg grad av förklarande ramberättelse. Den höga graden av tredje person plural på Avpixlat tyder på en tydlig vi-och de-retorik, och den höga graden av negativitet tyder på missnöje. Resultaten pekar i riktning mot att Avpixlat uppvisar de särdrag som anses karakterisera en klassisk främlingsfientlig ”hat-sajt”.

Fria Tider och Nyheter Idag har relativt lite av Expos kategorier, den senare är i nivå med Aftonbladet. Att exempelvis Nyheter Idag använder relativt lite av ”minoritet-orden” betyder inte att vi kan utesluta att främlingsfientlighet eller ett högerpopulistiskt narrativ förekommer på sajten. Men om det gör det så förekommer det i en mer sofistikerad form än på till exempel Avpixlat. Nyheter Idag utmärker sig också i undersökningen genom att ha låga nivåer av tredje person plural, endast DN har lägre. Det tycks alltså som om fokus på Eliten och Minoriteten är något mindre hos dessa två sajter än hos de övriga invandringskritiska alternativmedierna.

Att de invandringskritiska alternativmedierna är mer negativa än etablerade medier har även konstaterats av Holt som gjort en manuell analys på ett antal artiklar från invandringskritiska alternativmedier och jämfört dessa med

traditionella medier.¹⁰¹ Att textanalys (i det här fallet textanalys verktyget LIWC) kan komma fram till samma resultat som en manuell tolkning ger stöd till att textanalys är ett användbart verktyg för att mäta negativitet i text. LIWC har fördelen att kunna ge ett tillförlitligt kvantitativt mått på skillnaderna i negativitet, medan den manuella analysen kan säga mer om de kvalitativa aspekterna av negativitet. Genom att ytterligare förfinas de ordlistorna och testa dem på fler textkällor finns det möjlighet att utveckla en uppsättning lingvistiska egenskaper som kan upptäcka stereotyp- och konspirationsbaserade narrativ i skriven text. Denna studie är utförd i en radikalnationalistisk miljö, men då stereotyper och konspirationsteorier tycks tillhöra narrativen i alla sorters extremism, kan samma metod tillämpas även på andra miljöer, givet att innehållet i de domänspecifika ordlistorna anpassas. För mer detaljer om studiens tillvägagångsätt och statistiska tester hänvisar vi till Kaati, Shrestha, Cohen och Lindqvist (2016).¹⁰²

5.4 Sammanfattning

Den radikalnationalistiska miljön på internet består av en stor mängd platser med olika inriktningar och ideologier. Det finns ett flertal stora internationella diskussions- och nyhetsforum vars innehåll ofta översätts och sprids till svenska sidor. I Sverige finns det ett flertal bloggar, diskussionsforum och nyhetssidor som är öppet invandringskritiska och som i många fall också sprider hatbudskap. Inom ramen för det här projektet kommer flera av dessa miljöer att studeras närmare – både internationella och nationella. Fokus i framtida studier kommer att vara på hur diskussionerna påverkas av aktuella händelser, men också på kvinnors närvaro och roll i miljöer som sprider hatbudskap.

¹⁰¹ Holt, K., "Alternativmedier"? en intervjustudie om mediekritik och mediemisstro, i *Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om?* Institutet för mediestudier, 2016.

¹⁰² Kaati, L., Shrestha, A., Cohen, K. & Lindquist, S., Automatic detection of xenophobic narratives: A case study on Swedish alternative media. In *Intelligence and Security Informatics, 2016. ISI 2016. IEEE International Conference on*. IEEE, 2016.

6 Våldsbejakande autonomism

Våldsbejakande autonomism (motsvarande Säkerhetspolisens benämning den *autonoma miljön*¹⁰³) innefattar aktörer som agerar utanför och i opposition till dagens politiska system, varför miljön ibland också benämns *den utoparlamentariska vänstern*. Den autonoma sfären rymmer många olika grupper vars gränser är flytande, och som ofta formas och omformas kring specifika sakfrågor, därför är det svårt att ge exakta svar på vilka aktörerna är eller var de står ideologiskt.¹⁰⁴ Det går dock att göra några generaliseringar, till exempel anser många av aktörerna som räknar sig till den autonoma eller utoparlamentariska sfären att det nuvarande politiska systemet inte fungerar, istället förespråkar de ofta en rad olika tolkningar av direktdemokrati, anarki eller kommunism. Gemensamt för många är att man inspireras av socialistisk och anarkistisk teori¹⁰⁵ och att man är emot kapitalismen som man ser som roten till upprätthållandet av klassamhället. Ett gemensamt mål för många är vidare att skapa ett samhälle utan klassklyftor, fritt från rasism och diskriminering på grund av kön, sexuell läggning eller etnicitet. Djurrättsfrågor är ett annat viktigt tema som ryms inom rörelsen.

Inom den autonoma miljön finns en acceptans för att göra motstånd eller utföra aktioner utanför lagens ramar mot olika företeelser i samhället. Vissa av aktörerna anser att samhället endast kan förändras genom revolution. Den autonoma miljön kategoriseras som en del av den våldsbejakande extremismen i Sverige, vilket verkar ge upphov till en del debatt. Kategoriseringen beror på att aktörer inom autonoma vänstern stöder våldsanvändning för att uppnå politiska mål såväl i teorin som i praktiken.¹⁰⁶ När den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism benämnde gruppen Allt åt alla (AåA) som vänsterextrem och våldsbejakande¹⁰⁷ höjdes en del upprörda röster. I en intervju med en medlem i gruppen med anledning av samordnarens utpekande säger hen följande ”...tar vi kategoriskt avstånd från våld? Nej det gör vi verkligen inte! Gör det en våldsbejakande? ...Nämn en politisk rörelse som kategoriskt tar avstånd från våld? Alltså det existerar inte!”¹⁰⁸

Kanske menar AåA-medlemmen att de inomparlamentariska politiska rörelserna i Sverige inte heller tar kategoriskt avstånd från våld i och med att de stöder

¹⁰³ Rapport 2009:15, Våldsam politisk extremism antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten, Säkerhetspolisen och Brottsförebyggande rådet, 2013, s.33

¹⁰⁴ Lundstedt, M., Ung och extrem – om våldsbejakande vänsterextremism, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2016.

¹⁰⁵ Ibid., s.16

¹⁰⁶ Rapport Ds 2014:4 ”Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser”, Justitiedepartementet, s.20

¹⁰⁷ Se <http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/valdsbejakande-extremism/valdsbejakande-vansterextremism/grupperingar/>

¹⁰⁸ ”Utpekade”, Skurups folkhögskola 2014/2015, <http://utpekade.se/>

statens våldsmonopol och därigenom statens våldsutövande. Men, för staten och dess myndigheter borde det vara just det som är relevant vad gäller de utomparlamentariska politiska rörelserna, alltså huruvida de accepterar statens våldsmonopol eller inte. En del uttalar att de inte gör det, som till exempel Antifascistisk aktion.¹⁰⁹ Syndikalisternas ungdomsförbund skriver till exempel i sin principförklaring att ”Vi betraktar staten som ett borgerligt verktyg vars intressen och organisation står i motsättning till vår kamp. Vi är därför fiender till staten... Vi är revolutionärer och därför kan inte lagar begränsa våra arbetsmetoder.”¹¹⁰ Anarkism som är en av de tongivande ideologierna för den autonoma miljön, innebär per definition avsaknad av stat och således statligt våldsmonopol.¹¹¹ Rörelser som underkänner statens våldsmonopol och anser sig ha rätt att använda våld för att uppnå politiska mål betraktas i denna studie som våldsbejakande.

I rapporten ”Ung och extrem – om våldsbejakande vänsterextremism” invänder författaren att epitetet våldsbejakande inte bör användas eftersom definitionen inkluderar det ideologiska stödet till vålds användning för politiska syften, och att det är ”tveksamt huruvida en politisk rörelse bör definieras utifrån sin eventuella vålds användning...”¹¹². Författaren menar att man inte bör dra alla vänsterautonoma aktörer över en kam då inte alla använder våld som metod, även fast de kanske stöder vålds användning i teorin. Ett uppenbart problem är dock, vilket han själv nämner, att det är svårt att dra en tydlig skiljelinje mellan fredliga och icke-fredliga aktivister inom den vänsterautonoma miljön.¹¹³ Båda typerna kan rymmas inom ett nätverk. Rapporten har kritiserats för att författaren själv är en del av den vänsterautonoma miljön,¹¹⁴ vilket naturligtvis väcker frågor kring hans möjlighet att vara opartisk. Om man istället ser rapporten som ett vänsterautonomt inlägg, belyser ovanstående citat ytterligare den autonoma miljöns paradoxala aversion mot att kallas våldsbejakande.

6.1 Hotbild, metoder och måltavlor

Säkerhetspolisen poängterar i sin årsrapport (2015) att det inte är ideologier de är intresserade av, utan olagliga handlingar.¹¹⁵ Enligt Säkerhetspolisen utgör inte den autonoma miljön något reellt hot mot demokratin på en

¹⁰⁹ Krönika med fokus på nazistattacken in Kärntorp, Antifascistisk aktion Stockholm, antifa.se/2014/01/02/kronika-med-fokus-pa-nazistattacken-i-karrtorp/

¹¹⁰ Syndikalistiska ungdomsförbundet, ”Vår principförklaring”, <https://suf.cc/index.php?site=7>

¹¹¹ Oxford dictionary, Anarchy, en.oxforddictionaries.com/definition/anarchy

¹¹² Lundstedt, M., Ung och extrem – om våldsbejakande vänsterextremism, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2016

¹¹³ Ibid. s.16

¹¹⁴ Lodenius, A., Tillrättalagd rapport om extremvänstern, *Dagens Samhälle*, 24 november, 2016, <https://www.dagenssamhalle.se/nyhet/tiltraettalagd-rapport-om-extremvaenstern-29654>

¹¹⁵ Säkerhetspolisens årsbok 2014 s.54-55

samhällsospännande nivå, eftersom den saknar tillräckliga resurser för att genomdriva de förändringar i samhället som man önskar sig. Däremot utgör den autonoma miljön ett hot på individnivå, där det finns kapacitet att inskränka enskilda individers demokratiska rättigheter.¹¹⁶ De vanligaste brottskategorierna som aktörer inom den autonoma miljön gör sig skyldiga till är skadegörelse, brott mot allmän ordning (som kan innebära upplopp vid en demonstration eller att man på olika sätt stör någon annans demonstration), brott mot frihet och frid (som innebär att man hotar eller ofredar någon), och brott mot liv och hälsa som innebär olika sorters våldshandlingar.¹¹⁷

Antifascism är en paroll som autonoma vänstern ofta organiserar sig kring, och i regel så är måltavlan för antifascistiska aktioner olika grupper eller individer som identifierats som högerextrema. En metod som man använder inom ramen för detta är kartläggning, där man undersöker och identifierar högerextrema individer och sedan publicerar information om dem på nätet.¹¹⁸ En annan är att motdemonstrera vid högerextrema demonstrationer, där man på olika sätt försöker begränsa demonstranternas möjligheter att fullfölja sin demonstration.

Andra måltavlor kan vara förtroendevalda, myndigheter och samhällsinstitutioner eller företag.¹¹⁹ Ofta handlar det då om motstånd och aktioner gällande specifika företeelser eller politiska beslut. Metoderna varierar men kan innefatta allt från hot och ofredande till skadegörelse och fysiskt våld.

6.2 Aktörer och närvaron på nätet

Som redan nämnts går det inte att göra en strikt åtskillnad mellan grupperingar som använder våld och de som inte gör det inom den autonoma miljön. Man kan dock peka på några som är uttalat våldsbejakande. Källorna som använts här¹²⁰ är relativt samstämmiga i sina översikter; alla nämner Antifascistisk aktion (AFA), några nämner även Syndikalistiska ungdomsförbundet (SUF), Djurens befrielsefront och Allt åt alla. Alla publikationerna nämner även Revolutionära fronten, som dock upphörde att existera 2015.

¹¹⁶ Säkerhetspolisens årsbok 2015, s.30

¹¹⁷ Rapport 2009:15, *Våldsamt politisk extremism - antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten*, Säkerhetspolisen och Brottsförebyggande rådet, 2013.

¹¹⁸ Se till exempel antifa.se eller researchgruppen.se

¹¹⁹ Rapport 2009:15, *Våldsamt politisk extremism antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten*, Säkerhetspolisen och Brottsförebyggande rådet, 2013.

¹²⁰ Rapporterna *Våldsamt politisk extremism* sid.45-46, *Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet* sid.138-142, *Ung och extrem – om våldsbejakande vänsterextremism* sid. 22-23, *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* sid. 74, och nationella samordnaren mot extremismens hemsida <http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/valdsbejakande-extremism/valdsbejakande-vansterextremism/grupperingar/>

Statens medieråd har i rapporten ”Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet” som publicerades 2013¹²¹, dragit slutsatsen att den autonoma miljön inte är särskilt aktiv på internet, till exempel skriver man: ”den autonoma miljön utgör ingen stor och sammanhållen alternativ offentlighet på internet och flera webbplatser som omnämnts i rapporter och granskningar existerar inte längre”.¹²² Vid en enkel sökning på de hemsidor som samma rapport tar upp som fungerande år 2013 kan man se att flera av dem också har upphört existera idag. Det skulle kunna tyda på att den autonoma miljöns internetnärvaro liknar den fysiska närvaron på så sätt att man organiserar sig i lösa och flyktiga nätverk som utkristalliseras kring specifika frågor vid specifika tidpunkter.

Medierådet beskriver till exempel sidan socialism.nu som vänsterns (inte enbart den autonoma miljöns) största och mest aktiva diskussionsforum, men den sidan ligger numera nere.¹²³ Det finns dock en facebookside kopplad till socialism.nu, men det senaste inlägget är från 2015.¹²⁴ Djurens befrielsefronts hemsida¹²⁵ uppges också som fungerande i rapporten, men även den ligger nere. I och med att Revolutionära fronten som också nämns i rapporten som en särskilt militant grupp inom den autonoma miljön, lade ner verksamheten upphörde också sidan revfront.org. Det finns fortfarande en facebookside kvar där det sista inlägget beskriver varför man valt att upplösa organisationen.¹²⁶ Av de hemsidor som medierådet använder som exempel finns Antifascistisk aktions sida¹²⁷ kvar, och även Motkraft.net som enligt SÄPO/BRÅ är ”den autonoma rörelsens portalblogg”.¹²⁸ Baserat på urvalet i medierådets rapport tycks därmed en del förändringar ha skett under de senaste tre åren. Rapporten tar däremot inte upp Syndikalistiska ungdomsförbundet eller Allt åt alla.

Idag verkar det ganska vanligt att förutom hemsidor också ha facebooksidor och twitterkonton. Allt åt alla, Syndikalistiska ungdomsförbundet och AFA utgör nätverk som består av flera lokala organisationer. Alla tre nätverken har varsin central hemsida där de lokala organisationerna samsas om att lägga upp innehåll.¹²⁹ Sedan har flera av de lokala organisationerna sina egna

¹²¹ Statens medieråd *Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet*, 2013.

¹²² Statens medieråd *Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet*, 2013

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Socialism.nu Facebook

¹²⁵ Djurensbefrielsefront.com

¹²⁶ Revolutionära Fronten, Facebook. <https://sv-se.facebook.com/Revolution%C3%A4ra-Fronten-381394458605362/>

¹²⁷ antifa.se

¹²⁸ Rapport 2009:15, ”Våldsam politisk extremism antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten”, Säkerhetspolisen och Brottsförebyggande rådet, 2013.

¹²⁹ Se alltattalla.se, suf.cc och antifa.se

facebooksidor eller twitterkonton.¹³⁰ På AFA:s hemsida görs en poäng av att man vill att kommunikationen ska vara krypterad.¹³¹

6.3 Aktionsnamn och slogans

Aktörerna inom den autonoma miljön organiserar sig ofta kring specifika frågor och teman. Därför skapas aktionsnamn eller kampanjer kring vissa händelser som flera av aktörerna inom miljön använder sig av. Några kända globala aktionsnamn är till exempel Reclaim the streets eller Occupy-rörelsen som finns i massor av efterföljande lokala varianter världen över. Aktionsnamnen behöver inte nödvändigtvis representera uppmaningar att utföra olagliga handlingar. Några exempel på svenska aktionsnamn är *Ingen människa är illegal*, *Ta natten tillbaka*, *No Pegida* eller *Riv rasisterna*. Ibland verkar aktionsnamnen vara tillfälliga, och ibland lever de kvar länge. Ibland är aktionsnamn också synonyma med nätverk.¹³²

För att ge en idé om hur det kan fungera kan man titta på den 12 november 2016, då Nordiska motståndrörelsen (NMR) höll en demonstration i Stockholm. Flera aktörer inom den autonoma miljön mobiliserade för att bemöta detta med en motdemonstration, och en antirasistisk slogan eller ett aktionsnamn som förekom i anslutning till NMR-demonstrationen var KämpaSthlm, vilket också är namnet på det nätverk som koordinerade motdemonstrationen.¹³³ Ett annat aktionsnamn som KämpaSthlm använde sig av i anslutning till demonstrationen var ”snöbollskrig mot raskrig”. Innebörden är ganska självförklarande men syftar alltså till uppmaningen att bemöta NMR-medlemmarna med snöbollskrig.

Inför den 12 november intervjuades några företrädare från just KämpaSthlm i tidningen Brands podcast, där de förklarade att deras nätverk aktiveras kring specifika event. Man beskrev också att Twitter används som ett organiseringsverktyg, med liveuppdatering över vad som händer under demonstrationen. Deltagarna uppmanades dock att hålla kommunikationen till direktmeddelanden på Twitter eller Facebook.¹³⁴ Det är intressant att notera att många av de nätverk eller organisationer som nämnts här delade varandras uppdateringar på sociala medier i anslutning till demonstrationen 12 november. Det understryker att det finns en viss övergripande gemenskap, centrerad kring specifika frågor.

¹³⁰ Se till exempel <https://twitter.com/afasthlm> , <https://twitter.com/afauppsala>, <https://twitter.com/SUFUppsala>, <https://twitter.com/AaASthlm> , <https://sv-se.facebook.com/AlltAtAllaUppsala/>

¹³¹ Antifa.se/kontakt

¹³² Rapport 2009:15, *Våldsam politisk extremism antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten*, Säkerhetspolisen och Brottsförebyggande rådet, 2013.

¹³³ <https://www.facebook.com/kampasthlm/>

¹³⁴ <https://tidningenbrand.se/2016/11/11/4-poddspecial-uppladdning-infor-tolfte-november/>

Det finns en del slogans som är ständigt återkommande inom den autonoma miljön, några är till exempel ”antifascism är självförsvar”, ”krossa fascismen” eller ”av var och en efter förmåga åt var och en efter behov.”

6.4 Sammanfattning

Det framgår tydligt att Sveriges autonoma miljö är svår att definiera. Det finns vissa nätverk som är uttalat våldsbejakande, men gränserna mellan dem och de som är fredliga är suddiga. Sannolikt beror det också på att, som flera av rapporterna som citerats här påpekar, den autonoma miljön är just autonom. De nätverk som finns tycks bestå av löst sammankopplade organisationer, eller individer som agerar ganska självständigt. Internet och sociala medier tycks framförallt användas för att organisera aktioner och skapa opinion, och vid sidan av några få officiella hemsidor som till exempel AFA:s eller AÅA:s finns det inte mycket kontinuerligt material att analysera. I övrigt verkar twitterkonton och facebooksidor uppstå och försvinna kopplat till aktionsnamn och slogans.

Vi kommer under det här projektet att studera vissa delar av den våldsbejakande autonoma miljöns kommunikation på internet närmare, framför allt för att kunna jämföra våldsbejakande gruppers sätt att kommunicera.

7 Våldsbejakande religiös extremism

Religiös våldsbejakande extremism förekommer i ett flertal religioner. Några av de mer kända exemplen är den kristna gruppen Army of God¹³⁵ som har attackerat ett flertal abortkliniker i USA och den japanska sekten Aum Shinrikiyo med en livsåskådning baserad på buddhism och hinduism, som bland annat gjort sig skyldiga till Sarin-attacken i Tokyos tunnelbana 1995.¹³⁶ En annan form av religiös våldsbejakande extremism har utövats av den buddhist-nationalistiska rörelsen 969 som mördat tusentals muslimer i Burma. I Europa är den mest omtalade formen av religiös extremism dock otvetydigt islamistisk extremism. Organisationer som exempelvis al-Qaeda, Jabhat al-Nusra, al-Shabaab och Boko haram har gjort sig kända genom att utföra terrordåd på olika platser. I en svensk kontext utgörs i nuläget det största hotet av Islamiska Staten (IS)¹³⁷, en extremistisk sunni-islamistisk grupp som framför allt agerar i Irak och Syrien.¹³⁸ År 2014 utropade IS ett islamistiskt kalifat. Sedan dess har IS och dess sympatisörer uppmanat alla muslimer att ansluta sig till kalifatet och svära trohet till ledaren Abu Bakr al-Baghdadi.

Att personer reser iväg för att ansluta sig till IS är ett problem för de flesta länder i EU. Såväl kvinnor som män reser; ungefär 17 % av de europeiska resenärerna är kvinnor. Totalt har ca 300 personer från Sverige valt att ansluta sig till IS.¹³⁹ Av dessa konfliktresenärer hade år 2015 över 100 personer återvänt till Sverige.¹⁴⁰ De flesta svenskar som ansluter sig till terrorgrupper är unga män mellan 18 och 30 år. Av dessa är majoriteten är födda i Sverige, har minst en förälder som är född utomlands och antingen saknar inkomst eller har låg inkomst. En tredjedel av konfliktresenärerna har kriminell bakgrund.¹⁴¹ Resten av detta kapitel kommer att fokusera på hur IS sprider propaganda på internet.

¹³⁵ Clarkson, F., *Anti-abortion movement marches on after two decades of arson, bombs and murder*. Intelligence report from Southern Poverty Law Center <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/1998/anti-abortion-movement-marches-after-two-decades-arson-bombs-and-murder>

¹³⁶ Chan, S., *Montenegro Expels Foreigners Linked With Japanese Cult*, NY Times 30 mars 2016.

¹³⁷ Islamiska staten har en mängd olika namn och förkortningar: IS, ISIS, ISIL och Daesh är några av de förkortningar och namn som används. Vi kommer framför allt att använda oss av förkortningen IS när vi refererar till Islamiska staten i den här rapporten.

¹³⁸ Säkerhetspolisens årsbok 2015.

¹³⁹ The Foreign Fighters Phenomenon in the European Union - Profiles, Threats & Policies. ICCT Research Paper, April, 2016.

¹⁴⁰ Säkerhetspolisens årsbok, 2015.

¹⁴¹ Säkerhetspolisens årsbok, 2015.

7.1 Internets roll och propaganda

Med stor sannolikhet har internet varit en viktig faktor för IS framgångar. Detta gäller inte minst organisationens möjligheter att sprida propaganda. Stora mängder text, bild och filmer har under de senaste åren pumpats ut genom ett flertal olika digitala kanaler som ofta etablerats av organisationen själv. De huvudsakliga kanalerna i dessa sammanhang är: al-Furqān Foundation, al-I'tisām Foundation, al-Bayā Radio, al-Ḥayāt Media Centre, Ajnad Media Foundations, samt A'maq News Agency.¹⁴²

Propagandan som sprids är allt från välproducerade filmer, tidningar, tidskrifter och radioprogram till inlägg på olika sociala medier. I Säkerhetspolisens årsbok 2015 har man valt att dela in IS propaganda in i tre olika delar. Den första riktar sig mot potentiella anhängare och rekryter, den andra fokuserar på att övertala mottagaren om att kalifatet existerar, är säkert och fungerar. Den tredje delen riktar sig mot meningsmotståndare med hot om terrorattacker.¹⁴³

7.2 Propagandans innehåll

Anne Speckhard beskriver i en rapport hur IS marknadsför sig själva, dels som en grupp, men också som ett val av livsstil.¹⁴⁴ Genom att kombinera bilder med effektfulla slogans försöker man överskugga försök till kritiskt tänkande. IS anspelar mycket på tillhörighet i sin propaganda. Genom att använda sig av slogans som "We are all ISIS" appellerar man till föreställningen om ett omfattande "islam" där alla muslimer tillhör en större muslimsk religiös och politisk gemenskap ("ummah"¹⁴⁵). IS menar vidare (på samma sätt som al-Qaeda), att det är varje enskild muslims plikt att stödja kalifatets återetablering genom att utvandra till IS och ansluta sig till det heliga kriget.

Ett flertal olika studier har gjorts i syfte att skapa en bild av innehållet i den stora mängden propaganda. Charlie Winters har i en studie från 2015 studerat 892 propaganda-händelser från IS som publicerats mellan 17 juli och 15 augusti

¹⁴² Zelin, A., Picture Or It Didn't Happen: A Snapshot of the Islamic State's Official Media Output. *Perspectives on terrorism*, 9(4), 2015.

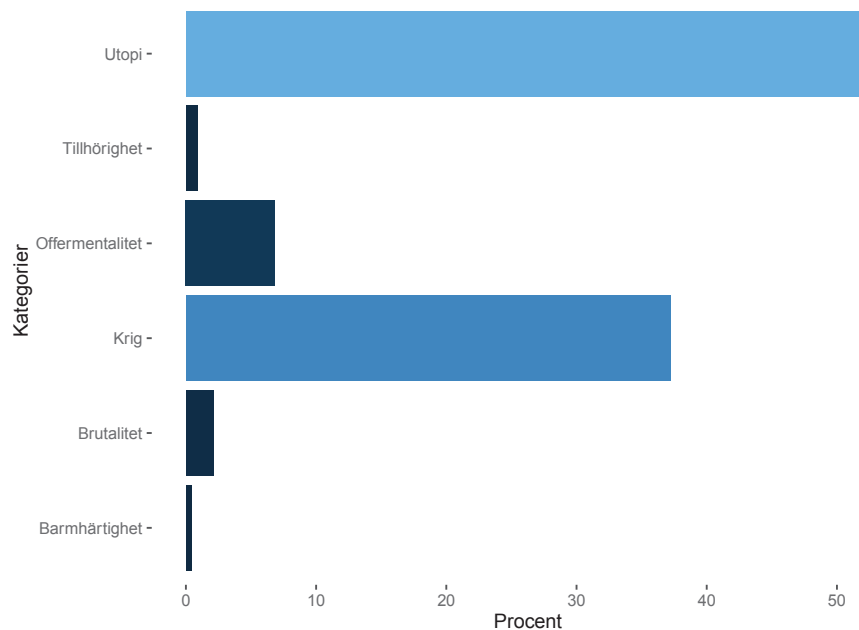
¹⁴³ Säkerhetspolisens årsbok 2015.

¹⁴⁴ Speckhard, A, *The hypnotic power of ISIS imagery in recruiting western youth*. Research report, International Center for the Study of Violent Extremism, 2015.

¹⁴⁵ Begreppet *ummah* är från koranen och kan löst översättas till samfund, gemenskap, nation eller folk, och används oftast med en underton om religiöst eller ideologiskt samfund, men inte nödvändigtvis så. T.ex. säger koranen att "varje ummah har tilldelats ett sändebud" och att "varje nation har sin förutbestämda tid". Vidare säger koranen att "denna er ummah är en ummah och Jag är er Gud". Detta kan självklart tolkas på olika sätt, man skulle kunna förstå det som ett ekumeniskt påbud där budskapet är att de troende skall anses vara ett gemensamt samfund alldeles oavsett tolkningsskillnader och meningsskiljaktigheter. Den tolkning som IS och likasinnade står för är dock den motsatta, ummah ska inte bara en, den ska även vara enhetlig.

2015. Propagandan kunde delas in i sex olika teman.¹⁴⁶ Dessa teman var barmhärtighet (*mercy*), tillhörighet (*belonging*), brutalitet (*brutality*), offermentalitet (*victimhood*), krig (*war*) samt utopi (*utopia*).

Fördelningen visas i figur 7, där man kan se att propagandan till den större delen handlade om utopi (52,57 %) följt av krig (37,2 %). Endast en liten del av propagandan handlade om barmhärtighet (0,45 %), tillhörighet (0,89 %), brutalitet (2,13 %) och offermentalitet (6,84 %). Temat utopi, som dominerade propagandan, bestod i sin tur av en mängd olika delkategorier som exempelvis rättvisa, religion, natur och landskap, styrelseskick, och ekonomisk aktivitet. Av dessa delkategorier handlade den största delen av propagandan om styrsätt och religion.

Figur 7. Klassificeringen av IS propaganda i Winters teman. Största delen propaganda handlar om Utopi följt av krig.

¹⁴⁶ Winters, C., *Documenting the Virtual 'Caliphate'*. Quilliam Foundation. 2015.

7.3 Spridning av propaganda

Det finns en mängd olika tillvägagångssätt och kanaler för att sprida propaganda. Det är inte ovanligt att samma meddelande sprids genom olika kanaler, exempelvis kan ett blogginlägg delas på Twitter och Facebook, eller en länk till en tidskrift publiceras i ett diskussionsforum. Nedan följer en beskrivning av några olika sätt som IS använder sig av för att nå ut till sympatisörer och möjliga rekryter.

7.3.1 Sociala medier och nätverk

IS har effektivt utnyttjat sociala medier och då framför allt Twitter för att sprida sin propaganda och kommunicera med omvärlden. I en rapport från 2014 uppskattades det att minst 46 000 konton på Twitter tillhörde IS-supportrar (mellan september och december 2014).¹⁴⁷ Varje konto hade i genomsnitt 1000 följare, vilket innebär att det finns ett stort nätverk av konton som antingen stöder IS aktivt genom spridning av propaganda eller passivt genom konsumtionen av densamma.¹⁴⁸

I Sverige är det – precis som i flera andra europeiska länder – brottsligt att uppmana, rekrytera, finansiera och utbilda i terrorismsyfte.¹⁴⁹ När det gäller att bli dömd i domstol för spridning av propaganda för terrorgrupper finns det ett brittiskt fall som fått stor uppmärksamhet i media. Fallet gäller en brittisk kvinna som använde sig av 14 olika twitterkonton – varav ett med användarnamnet Jihadiprincess – för att sprida IS-propaganda.¹⁵⁰ I över 20 000 tweets under en 5-veckorsperiod uttryckte kvinnan sitt stöd för organisationen och spred propaganda i form av avrättningsfilmer. Kvinnan dömdes i maj 2016 till fyra och ett halvt års fängelse för att ha spridit propaganda.

Twitter har varit väldigt aktivt när det gäller att stänga ner konton som sprider propaganda. I augusti 2016 rapporterade The Guardian att Twitter under de sex senaste månaderna stängt ner 235 000 konton eftersom de överträdde företagets riktlinjer för spridning av terrorism och våldsbejakande hot.¹⁵¹ Eftersom konton stängs ner snabbt på Twitter använder sig IS av hashtaggar när de sprider sitt material. Propagandan blir då sökbar och lätt att hitta samtidigt som hashtaggar

¹⁴⁷ Berger, J.M., & Morgan, J., *The ISIS Twitter Census: Defining and describing the population of ISIS supporters on Twitter*. The Brookings Project on US Relations with the Islamic World, 3 (20), 2015.

¹⁴⁸ Viktigt att inte överskatta antalet supportrar, med stor sannolikhet är en del av följarna till IS konton journalister, forskare och olika länders säkerhetstjänster.

¹⁴⁹ Säkerhetspolisens årsbok, 2015.

¹⁵⁰ 'Jihadi Princess' jailed for supporting Isil with 20 000 Tweets. Telegraph news, 18 maj 2016.

¹⁵¹ Woolf, N., Twitter suspends 235,000 accounts in six months for promoting terrorism. The Guardian, 18 augusti 2016.

inte kan stängas ner på samma sätt som konton. I januari 2016 använde sig IS av ett nytt knep för att sprida sitt budskap. De använde hashtaggen #justinbieber i ett försöka att locka några av Justin Biebers ungefär 74 miljoner följare att titta på IS-videos.¹⁵²

Det finns i dagsläget inga algoritmer som automatiskt kan upptäcka propaganda på Twitter; det finns dock forskning som visar på möjligheter inom det området.¹⁵³ Med tanke på att det publiceras närmare 8000 tweets per sekund vore det extremt tidskrävande att manuellt försöka identifiera propaganda.

Även om Twitter är en plattform som använts mycket av IS så skiftar användandet av plattformar hela tiden. Telegram har på senare tid används allt mer av IS för att sprida propaganda och kommunicera med sympatisörer och följare.¹⁵⁴ Detta sker dels genom öppna kanaler – dessa är allmänt tillgängliga för Telegramanvändare som önskar prenumerera på dem – och dels genom slutna kanaler och privata meddelanden. En stor del av den propaganda som sprids på Twitter har först spridits på Telegram.

Även Facebook används av IS för att sprida propaganda. I en rapport från Försvarshögskolan beskrivs Facebook som en kanal för att sprida inofficiell propaganda, men även som en plattform som används för rekryteringsförsök till IS.¹⁵⁵

7.3.2 Tidskrifter och magasin

En stor del av IS propaganda framställs i form av påkostade magasin. Tidskriften Dabiq, som riktar sig mot unga västerlänningar, ges ut med målgruppsanpassade budskap på engelska, arabiska, turkiska, ryska och tyska.¹⁵⁶ Rumiya är en annan tidskrift som också ges ut av IS; det första numret kom under tredje kvartalet 2016, och i skrivande stund har tre nummer publicerats¹⁵⁷, att jämföra med Dabiqs 15 nummer. Även om de två tidskrifterna delvis

¹⁵² Islamic State hijack Justin Bieber hashtag to try and spread graphic video about the terror group. News.com.au, 22 januari 2016.

¹⁵³ Kaati, L., Omer, E., Prucha, N., Shrestha, A., *Detecting Multipliers of Jihadism on Twitter* 2015 IEEE International Conference on Data Mining Workshop (ICDMW), 954-960, 2015.

¹⁵⁴ Prucha, N., IS and the Jihadist Information Highway – Projecting Influence and Religious Identity via Telegram. *Perspectives on Terrorism*, 10(6), 2016. och Russon, M.A., & Murdock, J., Welcome to the bizarre and frightening world of Islamic State channels on Telegram. *International Business Times* 23 maj 2016

¹⁵⁵ Gustafsson, L., Våldsbejakande islamistisk extremism och sociala medier, Rapport, Försvarshögskolan 2015.

¹⁵⁶ Ranstorp, M., Propaganda, rekrytering, finansiering samt terrorplanering sker digitalt och per distans. Tillväxt Sverige.

¹⁵⁷ Ett fjärde nummer har precis släppts på ryska och turkiska.

överlappar varandra vad gäller format och innehåll verkar de ändå stundtals fylla olika, men sinsemellan kompletterande, syften. I Dabiq ligger stort fokus på själva rörelsens existensberättigande, dess rättfärdighet och den individuella muslimens ansvar att ansluta sig till rörelsen. Rumiyah verkar vara ett försök att fördjupa argumenten och därutöver rättfärdiga våldsbruket. Båda tidningarna betonar vikten av att tillhöra *al-Jamaa'ah* och fördömer starkt ett avvikande från densamma. *al-Jamaa'ah* är ett begrepp från islams tidiga historia som syftar på den muslimska gemenskapen och dess enighet kring viktiga trosläror och sedvänjor. Traditionellt kallas sunni-islam på arabiska för just *ahl ul-sunnah wa al-jamaa'ah*, det vill säga ”gruppen som håller sig till profetens sedvänjor och den muslimska enigheten”. I IS språkbruk gör man alltså anspråk på att ha tolkningsföreträde vad gäller den profetiska sedvänjan; därmed är IS synonymt med *al-Jama'ah* och den som avviker från IS skall anses vara en avfälling från ”det sanna islam”.

7.4 Bloggar

Förutom tidskrifter så finns det också ett flertal olika bloggar som IS använder för att sprida propaganda. Flera av dessa bloggar är skrivna av kvinnor som beskriver livet i kalifatet. Många av bloggarna är skrivna på engelska och riktar sig till unga européer. En av de mest uppmärksammade engelskspråkiga bloggarna skrivs av en 26-årig malaysisk läkare som kallar sig själv Shams¹⁵⁸. I bloggen, som heter ”Diary of a Muhajirah¹⁵⁹” berättar Shams om sitt liv i kalifatet. Hon berättar detaljerat om hur hon träffade sin man, om sitt bröllop och den starka kärlek hon känner för sin man. Bloggen är fylld av små anekdoter från hennes vardag och hennes liv som hustru till en IS-krigare. Shams beskriver hur hennes bästa väns make blir dödad i strid och hur hans martyrskap firas med en tillställning där alla är glada – något som hon har svårt att förstå hur väninnan klarar av. Shams skriver också hur hon lever med den stora oron att hennes egen man ska bli dödad varje gång han går ut. Shams berättelse beskriver, precis som i sagorna, den stora kärleken – samma dag som hon träffar sin make för första gången gifter de sig och blir kära.

7.5 Sammanfattning

Religiös våldsbejakande extremism förekommer i ett flertal religioner men i den här rapporten fokuserar vi på IS eftersom de i nuläget är den mest aktiva extremistiska gruppen och därtill anses vara det största hotet. IS är mycket kompetenta vad gäller produktion och spridning av propaganda, och internet har därmed kommit att bli en viktig faktor för deras framgångar med att rekrytera

¹⁵⁸ Shams, som betyder sol, kallar sig också *Bird of Jannah*, som betyder paradistfågel.

¹⁵⁹ Muhajirah är en feminin aktiv particip av verbalnomenet hijrah, migration eller flykt.

nya medlemmar. Propaganda sprids via ett flertal olika kanaler och består av både bilder, filmer, uppmaningar, tidskrifter och bloggar.

Vi kommer fortsättningsvis inom ramen för det här projektet att analysera innehållet i propaganda från IS, dels för att kunna jämföra olika former av propaganda men också för att kunna följa hur innehållet i propagandan förändras över tid.

8 Digitala miljöer och ensamagerande gärningsmän

Ensamagerande våldsverkare, som här kallas endast *ensamagerande*, är individer som på egen hand utövar eller förbereder terror, massmord, seriemord eller allvarlig skadegörelse. Till gruppen ensamagerande våldsverkare räknas ensamagerande terrorister, det vill säga personer som begår ideologiskt motiverade våldshandlingar, men även personer utan ideologiska motiv, exempelvis skolskjutare och andra personer som motiveras av hämnd för en personlig förorätt. Även personer som begått så kallade vansinnesdåd under inflytande av droger eller psykisk sjukdom räknas in i gruppen. Ibland räknas också par eller små grupper om tre till fyra personer in i kategorin. Gränserna är suddiga mellan personliga och politiska motiv, liksom mellan att begå attentat ensam eller med hjälp av andra.¹⁶⁰

Många ensamagerande har haft radikalnationalistiska motiv, men religiösa motiv är också vanliga, även om det vanligaste är en blandning av personliga motiv blandat med mer eller mindre hemsnickrade ideologier.¹⁶¹ År 2011 uppmanade al-Qaedas talesman Adam Gadahan alla al-Qaeda anhängare att till att själva agera genom en film med titeln "*Do Not Rely on Others, Take the Task Upon Yourself*".¹⁶² IS har även i tidskriften Rumiya uppmanat anhängare att beväpna sig med tillgängliga vapen och utföra attacker i sitt närområde. Vi har sedan dess haft ett antal attacker i Europa med förmodade islamistiska motiv, till exempel i Paris januari 2015, Köpenhamn februari 2015, Nice juli 2016 och Berlin december 2016.

Ensamagerande terrorister har kommit att utgöra ett väsentligt hot mot samhällets säkerhet. Delvis eftersom internet underlättar planering och genomförande och våldsdåd, men också för att internet ökar risken för radikaliserings genom spridning av extrema åsikter eller uppmaningar. En viktig utmaning med ensamagerande jämfört med exempelvis terrorister i organiserade nätverk, är att ensamma gärningsmän kan förbereda sina dåd i tysthet, vilket gör dem svårare att upptäcka och stoppa i tid. I projektet "Countering Lone Actor Terrorism" (CLAT) gjordes ett försök att samla in data om alla europeiska ensamagerande som utfört eller försökt utföra en attack mellan 1 januari 2000 och 31 december

¹⁶⁰ Spaaji, R., Understanding Lone Wolf Terrorism. Global Patterns, motivations and Prevention. *Springer Briefs in Criminology*, Springer. 2012.

¹⁶¹ Spaaji, R., The enigma of lone wolf terrorism: An Assessment. *Studies in Conflict and Terrorism*, 33(9), 854-870. 2010.

¹⁶² Michael, G., *Lone Wolf Terror and the Rise of Leaderless Resistance*, Nashville: Vanderbilt University Press, 2012.

2014.¹⁶³ Syfte med insamlingen var att genom att analysera alla ensamagerande i detalj hitta gemensamma egenskaper hos individerna. Inom ramen för projektet samlades data in om 120 europeiska ensamagerande genom öppna källor. En av slutsatserna var att det inte är ovanligt att ensamagerande använder sociala medier för att kommunicera sina planer på att begå en attack. Detta öppnar för möjligheten att utveckla teknik för att kunna upptäcka den typen av kommunikation med förhoppningen att kunna förebygga attacker.

8.1 Våldspredicerande beteendeförändringar

En försvarande omständighet när det gäller att förebygga attacker är det inte går att göra någon profil för ensamagerande, som är en väldigt heterogen grupp vad gäller bakgrund, personlighet, ideologi etc.¹⁶⁴ Den egentligen enda gemensamma nämnaren tycks vara just att de utför eller försöker utföra våldsamma attacker. Om det ska vara möjligt att hitta något gemensamt mönster så är det mest sannolikt att detta visar sig i slutet av den process som leder fram till attentatet, det vill säga i stadiet av planering och mobilisering där själva avsikten att begå ett attentat tar form.¹⁶⁵

Empiriska belägg för detta kan hittas i studier av så kallade *varningsbeteenden*, det vill säga beteendeförändringar som erfarenhetsmässigt visat sig föregå attacker från ensamma gärningsmän.¹⁶⁶ Många av dessa beteendeförändringar har potential att upptäckas genom hur individen använder internet. Till exempel kan förberedelser till attentat upptäckas genom inköp av material, och plötsligt ökad energi (som många gärningsmän uppvisar under dagarna innan ett attentat) kan till exempel avspeglar sig i att personen skriver mer. Metoder för datorbaserad textanalys är särskilt lämpade för de tre varningsbeteendena läckage, fixering och identifikation.¹⁶⁷

¹⁶³ Mer information om CLAT projektet finns här: <https://icct.nl/project/countering-lone-actor-terrorism/>

¹⁶⁴ Brynielsson, J., Horndahl, A., Johansson, F., Kaati, L., Mårtensson, C., & Svenson, P., Harvesting and analysis of weak signals for detecting lone wolf terrorists, *Security Informatics*, 2 (1), sid. 1–15, 2013.

¹⁶⁵ Cohen, K. *Who will be a Lone Wolf Terrorist? Mechanisms of Self-Radicalisation and the Possibility of Detecting Lone Offender Threats on the Internet*. Rapport, FOI-R--3531--SE, 2012.

¹⁶⁶ Meloy, J.R., Hoffmann, J., Guldemann, A., & James, D. The role of warning behaviors in threat assessment: An exploration and suggested typology. *Behavioral Sciences & the Law*, 30(3), 256–279, 2012.

¹⁶⁷ Cohen, K., Johansson, F., Kaati, L., & Mork, J.C., Detecting linguistic markers for radical violence in social media. *Terrorism and Political Violence*, 26(1), 246-256. 2014.

8.1.1 Läckage

I flera fall har det i efterhand uppdagats att gärningsmannen innan attentatet läckt ut sin avsikt till en tredje part. Enligt tidigare studier förekommer någon form av läckage i 46 % till 67 % av fallen, och ännu oftare när det gäller skolskjutningar.¹⁶⁸ Läckaget kan vara mer eller mindre avsiktligt och motiverat av olika faktorer som till exempel spännings- eller uppmärksamhetsökande, en önskan att skrämmas, eller oro och ångest inför det förestående dådet. Läckage kan också vara motiverat av en önskan att dådet ska komma ihåg efter att gärningsmannen blivit tillfångatagen eller dödad.

8.1.2 Fixering

Fixering innebär en extrem upptagenhet med en person eller en sakfråga. Ibland tar fixering sig uttryck i att en viss grupp eller person görs ansvarig för något stort missförhållande i världen, ibland genom avancerade konspirationsteorier, ibland genom ett extremt samlande av fakta om en viss person eller institution.¹⁶⁹ En person som är fixerad kommer sannolikt att nämna föremålet för sin fixering med en större intensitet än förväntat. Fixering vid en person kan avslöjas genom att en individ visar sig veta väldigt mycket om personen som individen är fixerad vid. Fixering vid en viss idé, till exempel en konspiration, kan istället upptäckas genom att en viss kombination av ord ofta förekommer i en text.

8.1.3 Identifikation

Identifikation i någon form är en nödvändig faktor för radikalt våld.¹⁷⁰ Det kan handla om identifikation med en grupp eller en ideologi, men har också att göra med självbild, att se sig själv som en person som begår en viss typ av handlingar. Identifikation som varningsbeteende definieras som en självbild präglad av krigar- och hjältefantasier, och/eller ett starkt intresse för vapen eller militära medel och strategier, liksom identifikation med tidigare våldsverkare eller våldsideoologer.¹⁷¹

¹⁶⁸ Semenov, A., Veijalainen, J., & Kyppö, J., *Analysing the presence of school-shooting related communities at social media sites*. Int. J. Multimedia Intelligence and Security, 1(3), 2010.

¹⁶⁹ Meloy, R., Hoffmann, J., Guldemann, A., & James, D., *The Role of Warning Behaviors in Threat Assessment: An Exploration and Suggested Typology*. Behavioral Sciences and the Law 30: 256-279, 2012.

¹⁷⁰ Moskalenko, S. & McCauley, C., *The Psychology of Lone Wolf Terrorism*. Counseling psychology quarterly, vol. 24, 2, 115-126, 2011.

¹⁷¹ Meloy, R., Hoffmann, J., Guldemann, A., & James, D., *The Role of Warning Behaviors in Threat Assessment: An Exploration and Suggested Typology*. Behavioral Sciences and the Law 30: 256-279, 2012.

Även social identitet, eller gruppidentifikation, är en viktig faktor åtminstone för ideologiskt motiverade våldsverkare. Detta kan verka motsägelsefullt med tanke på att ensamagerande ofta är socialt isolerade, men det finns hos dessa personer ofta en fantasi eller en föreställning om att vara en del av ett större sammanhang.¹⁷² Enligt Gable and Jackson finns det hos ensamagerande terrorister ofta en föreställning om att det finns flera andra autonoma celler runt omkring, som delar ens ideologi och kanske även kommer att dela ens öde.¹⁷³ Det finns ett flertal observerbara lingvistiska markörer för identifikation, till exempel att språkbruket blir mer likt språkbruket hos den man identifierar sig med. För en mer uttömmande beskrivning av lingvistiska markörer för olika varningsbeteenden hänvisas den intresserade till Cohen, Johansson, Kaati och Mork (2014).¹⁷⁴

8.2 Att hitta våldspredicerande text med maskininlärning

I en studie där vi använde oss av maskininlärning analyserades 46 texter skrivna av totalt 32 olika författare innan de begått antingen massmord, terrorattacker eller skolskjutningar.¹⁷⁵ Det enda författarna hade gemensamt var att de begått dödligt våld utan hjälp, eller med minimal hjälp av andra. I studien fick datorn själv välja ut vilka aspekter av texterna som skilde de 46 texterna från jämförelsetext skrivna av personer som inte begått våldsbrott. Texterna från de ensamagerande våldsverkarna bestod av en blandning av manifest, mail, blogginslag och självmordsbrev. Dessa texter jämfördes med en blandning av texter från bloggar och diskussionsforum¹⁷⁶ som var hämtade från platser på internet där liknade texter skulle kunna förekomma (inklusive platser där det förekommer politiskt extrema texter). Textanalysverktyget LIWC användes för att försöka fånga in de psykologiska aspekter som skilde texterna skrivna av ensamagerande våldsverkare från jämförelsetexterna.

Datorn kunde skilja ut de ensamagerande våldsverkarnas texter genom skillnader i lingvistiska egenskaper som användandet av personliga pronomen, artiklar¹⁷⁷

¹⁷² Se Spaaij, R., Understanding lone wolf terrorism. Global patterns, motivations and prevention, Springer, 2012 samt van Stekelenburg, J., Oegema, D., & Klandermands. B., No Radicalization without Identification, sid 256–274, Wiley-Blackwell, 2010.

¹⁷³ Gable, G., & Jackson, P. Lone wolves: Myth or reality? 2011.

¹⁷⁴ Cohen, K., Johansson, F., Kaati, L., & Mork, J. C. Detecting linguistic markers for radical violence in social media. *Terrorism and Political Violence*, 26(1), 246-256, 2014.

¹⁷⁵ Kaati, L., Shrestha, A., Sardella, T., Identifying warning behaviors of violent lone offenders, *Proceedings of the 16th ICDM Workshops*, 2016.

¹⁷⁶ De diskussionsforum vi använde oss av var dels radikalnationalistiska forumet Stormfront och dels det irländska forumet Boards.ie

¹⁷⁷ Studien gjordes på engelska texter, exempel på artiklar är *a*, *an* och *the*.

och prepositioner¹⁷⁸, men också genom nivån av negativa känslor (framför allt ilska) som uttrycktes i texterna. Det fanns också skillnader i användningen av ord som uttrycker sinnesförmåelser och kroppsliga funktioner.

Datorn kunde, med hjälp av skillnader i dom psykologiska aspekterna, urskilja texter skrivna av ensamagerande med över 87 % träffsäkerhet.¹⁷⁹ Viktigt att notera är att studien gjordes på en väldigt liten mängd data, varför man egentligen inte kan dra några slutsatser om huruvida datorn i ett verkligt scenario faktiskt skulle kunna känna igen texter skrivna av ensamagerande våldsverkare. Detta är fortfarande en fråga för framtida forskning.

8.3 Sammanfattning

De flesta ensamagerande våldsverkare har genomgått en process av självradikalisering där media, framför allt digitala sådana, har spelat en avgörande roll. Samtidigt som internet och sociala medier har underlättat självradikalisering, har det också skapat en större möjlighet att upptäcka våldspredicerande beteendeförändringar. Genom att studera efterlämnat material från tidigare ensamagerande våldsverkare kan vi lära oss mer om hur deras språkbruk kan kopplas till olika aspekter av deras respektive ideologier och tillvägagångssätt. Målet är att nå en ökad förståelse för de processer som leder ensamma individer till att begå våldshandlingar. Ett annat mål är att undersöka möjligheten att använda automatiserade tekniker som hjälpmedel i våldsriskbedömningar – vilket är en förutsättning för att kunna upptäcka våldspredicerande text i den stora mängden användargenererat material som finns på internet.

¹⁷⁸ Prepositioner på engelska är exempelvis *to*, *with* och *above*.

¹⁷⁹ Den normalgrupp som användes i experimenten bestod av totalt 270 texter från forumet boards.ie, bloggar samt texter från det högerextrema forumet stormfront.org

9 Slutord och framtida forskning

Det är problematiskt att dela in och klassificera grupper, personer och ideologier som våldsbejakande, radikala och extrema, eftersom en sådan klassificering beror på vem det är som påstår att något är radikalt och det extrema endast är extremt i relation till det som anses normalt. Detta gör det väldigt svårt, om inte omöjligt, att skapa en heltäckande bild av all form av våldsbejakande extremism som finns på internet. Den här rapporten innehåller några exempel på hur olika miljöer kommunicerar och sprider hatbudskap och propaganda på nätet – men det är långt ifrån en uttömmande bild.

Under återstoden av projektet kommer datorstödda analyser av ett flertal olika digitala miljöer att utföras med målet att uppnå ökad förståelse och kunskap om fenomen som relaterar till hatbudskap och våldsbejakande extremism. Vi kommer också att analysera hur olika händelser i världen påverkar samtalstonen i diskussionsforum med avseende på hatbudskap. Vidare kommer vi att göra analyser av innehållet i hatbudskap och propaganda och även studera hur budskapen förändras över tid. Kvinnors närvaro och roll i miljöer som sprider hatbudskap är också något som vi kommer att studera närmare.

Inom ramen för projektet kommer vi att undersöka möjligheter att automatiskt kunna upptäcka propaganda. En tidigare studie där möjligheterna att använda maskininlärning för att träna upp datorn att automatiskt känna igen propaganda har visat på lovande resultat som vore intressanta att undersöka detta vidare.¹⁸⁰ Detta skulle, förutom att öka möjligheterna att upptäcka propaganda automatiskt, dessutom kunna användas för att skapa en ökad förståelse av vilka särdrag som utmärker innehållet i våldsbejakande extremistisk propaganda.

Vilka miljöer och organisationer som är relevanta att analysera kan förändras snabbt, varför det finns en öppenhet inför vilka typer av analyser och miljöer som kommer att göras inom ramen för det här projektet.

¹⁸⁰ Kaati, L., Omer, E., Prucha, N., Shrestha, A., *Detecting Multipliers of Jihadism on Twitter* 2015 IEEE International Conference on Data Mining Workshop (ICDMW), 954-960, 2015.

ISSN1650-1942

www.foi.se